

УКРАЇНСЬКИЙ МУЗЕЙ - АРХІВ, Іос.

Київська

1992

Голова, Інвентар 7

Через

Дірки

КА 46

Видасє клюб молоді в Тановери.

1.	Виховання характеру. Воля.	Ю.Терн..	1 ст.
2.	Пам"яті О.Олеся /вірш /.	М.Щербак.	3 ст.
3.	Пам"яті співця національного відродження України.	Дм.Паєта.	4 ст.
4.	Зруйнування Січі 1775 р./історична довідка/.	Д.Паєта.	8 ст.
5.	Парадіз /Уривок з історичної трагедії Костя Буревія "Павло Полуботок".		9 ст.
6.	Наш сонячний живопис.	Ол.	11 ст.
7.	Мати /вірш /.	М.Щербак.	12 ст.
8.	Дещо з історії для вяснення.	Й.Волос.	13 ст.
9.	Під крилами ночі /оповідання – спогади/.	В.Орленко..	16 ст.
10.	Хочеться жити /вірш/.	Грицько Ранюк.	17 ст.
11.	Таємниця гіпнозу /оповідання/.	А.Височенко.	18 ст.
12.	Українська Молоде! /Промова о. С.Іжика/.		24 ст.
13.	Сила /вірш/.	П.Карпенко-Криниця.	26 ст.
14.	Я здригаюся.../поезія/.	М.Щербак.	27 ст.
15.	Полісся /поезія/.	Юрій Буяківець.	27 ст.
16.	Прощання /поезія/.	Лі-Тай-Пе..	27 ст.
17.	Любов і шлюб.	Проф. Б.	28 ст.
18.	В небі гуркоче... /поезія/.	М.Щербак.	32 ст.
19.	Шипшини пвіт. /поезія /.	М.Щербак.	32 ст.
20.	Атомово смерть.		33 ст.
21.	Цікаво, що...		36 ст.
22.	Чи знаєте Ви свою рідну літературу?	Дм.Паєта.	37 ст.

ВИХОВАННЯ ХАРАКТЕРУ.

В о л я .

Ми живемо в тверді часи, часи боротьби світоглядів, боротьби за право на життя окремої людини і цілих націй. Більшість з нас уже пережили дві найкривавіші війни, під час яких перед народами і окремими людьми були поставлені надзвичайні вимоги до витривалості і твердості. Не знаємо, що чекає нас далі. Можливо, що доля закине нас в чужі краї, де наші витривалості будуть поставлені нові іспити. Ми мусимо бути готові до різних труднощів і через це повинні відповідно виховувати свою волю.

"Людям не бракує сили, але бракує волі", - сказав колись Віктор Гюґо. І це дійсно золоті слова.

У нашій українській історії ми можемо знайти десятки прикладів тому, як тверда воля перемагала найбільші труднощі і впливала незміриму силу навіть у кволе тіло.

Згадаймо нашу улюблену поетесу Лесю Українку. Жінка, хвора на важку хворобу, місяцями прикована до ліжка, вона завдяки невгамовній волі видобувала з свого хорошого тіла стільки енергії, запалу, що була дійсним провідником свого покоління і завжди лишалася для нас прикладом бадьорості, енергійності і революційності.

Це не хто інший, як Лесь Українка кинула незвичайний по по своїй силі заклик:

"Ні, я хочу крізь сльози сміятись,
Серед лиха співати пісні,
Без надії таки сподіватись,
Жити хочу! Геть, думи сумні!"

Чи багато серед наших хлопців є таких, які б уміли "серед лиха співати пісні" і сподіватися навіть "без надій?"

У великої частини нашої молоді ми зустрічаємо замість твердої волі - вузький егоїзм, замість віри в майбутнє світу - будучину, в перемогу правди - чорний песимізм, в невіру в ідеалах і людях. А як часто, на жаль, ми можемо почути від наших дівчат скарги на те, що життя нудне, що немає перспектив на майбутнє, а навіть і таке: "я нічого не чекаю від життя і жити не хочу." Не хочу жити! Не хотіти жити тепер, коли від кожного з нас добра вимагає стільки діла, коли ми мусимо і маємо можливість щодня, дохвилини робити нашу українську національну справу, боротися за перемогу правди і волі. Коли б кожний такий нитик, замість нидіння, поглянув навколо себе уважно, придивився до своїх сусідів по блоку, до соток української молоді, яка пливе без керма і вітрил, і спробував хоч би півгодини часу в день віддати тому, щоб поставити перед собою і своїм сусідом обрії боротьби за людську волю, людську правду, за волю і долю нашої країни - можна було б бути Упевненим, що він перестав би скиглити і життя не було б йому нудним.

А яку велику волю мав Ч. Дарвін. Впродовж сорока років він не знавав ні одного дня здоров'я, ненастанно терплячи муки від страшною хвороби, а між тим це не завадило йому регулярно працювати і дати геніальний твір "Походження людини".

Оскільки не схожа на цю силу духу поведінка деякого з нашої молоді, які принаймні нагоді ухиляються від жодної праці, посилавчись на кволість, різні існування, а це частіше на не існуючі хвороби.

"Кого лакають труднощі, той ніколи нічого не досягне", - говорив Жан Гунтер.

Чи не чуємо ми постійно навколо себе покликань на труднощі, невіру у можливість перебороти найменші з них, "у цьому ми не будемо мати успіху", "це надзвичайно трудно і це неможливо" чи не є найулюбленишими словами багатьох з наших молодих друзів. Їм би варт було нагадати приказку Суворова, який говорив людям, що не мали успіху: "Десь, певне, хочите лише н а п о л о в и н у ." А слів "не можу", "не вмію", "не можливо" - цей великий полководець не хотів і слухати.

Як часто ми посилаємось на несприятливі обставини, що заважають нам виконати те чи інше завдання. А покликання на брак часу, брак можливостей це є зазублені безвольних людей.

Том Едісон не мав жодних засобів до існування і мусив розпочинати свою кар'єру, як продавець газет на залізниці. Хіба це завадило йому стати найславетнішим винахідником світу, багатим і впливовим людиною. Коли його запитали, яким шляхом дійшов він до слави і багатства, то він відповів: "Я був завзятим, впертим, у всьому, крім п. р. а. д. і."

Буррітон володів 18-ма мовами і знав 32 діалекти. Вивчив він мови, працюючи водночас у кувні по 10-12 годин на день. Він здобув свої знання в таких несприятливих умовах, про які й не сониться багатьом з нас.

Воля треба виховувати щоденно, на маленьких ділах. Помилковим є думати, що залізна воля проявляється тільки на великих вчинках, у особливо відповідальні хвилини. Не працюючи над собою щоденно, не виробив волевості. Сильна воля рідко дається як уроджена риса характеру, а частіше вона виробляється роками упертої праці над собою. Примусити себе вчасно підвестись з ліжка уранці в точно визначену раз на завжди годину, зробити обов'язково ранкову гімнастику, намітити на кожний день план праці і виконати його, відмовитись від гулянки, щоб зробити якесь громадсько-корисне діло, поставити собі завданням не лягати і виконати цілою маленькі діла, які вже покладуть основи до виховання волі. А щоденне життя поставить перед кожним тисячі можливостей випробовувати і виховувати свою волю.

Звичайно, значно легше, покликавшись на брак часу в п'ятий чи десятий раз відкласти давно заплановану думку вивчити початки англійської мови, або з міркувань товарищескості напиться самогону замість того, аби проявити свою волю і виконати поставлене собі завдання - не пити, вивчити мову. Значно легше дати обіцянку Правлінню Клубу намалювати об'яву про наступну лекцію, а замість цього піти на три години на танці і потім говорити "не було часу".

Дуже легко посилатись і на те, що, мовляв, якесь велике діло я б виконав, але дрібниці мене не цікавлять і вони, власне, не потрібні - забуваючи, що життя складається саме головне з дрібниць, що шляхом щоденної упертої праці ми досягаємо більших успіхів.

Великий Каменяр Іван Франко кликав:

"Лупайте цю скалу! Нехай ні жар, ні холод

Не спинить вас! Зносіть і труд, і спрагу, й голод,

Во вам призначено скалу ось розбити!"

Тільки спільною, упертою, щоденною працею людей з міцною волею, яких не опиняє "ні жар, ні холод", ні навіть незрозуміння від навколишніх людей, д о б у в а є т ь с я д о л я і щ а о т я н а р о д у.

"І так ми всі йдемо, в одну громаду скуті
Святою думкою, а молот в руках.
Нехай прокляті ми і світом позабуті,-
Ми ломимо скалу, рівняєм правді путі,-
А жастя всіх прийде по наших аж кістках!"

Надзвичайно велике значення для виховання волі має виконання плану повсякденної роботи. Кожна молода людина повинна привичкаїтись складати собі план роботи на місяць, тиждень і привичкаїтись неухильно виконувати його.

- "Шоста година ранку. Я, Едвард Ірвінг, обіцяв собі навчитись грецьких слів, що починаються на "а" і "в" до восьмої години." У вісім годин він написав: "Вісьма година ранку. Виконав те, що постановив."

Цей Едвард міг бути упевненим, що за допомогою своєї волі він стане не тільки знаменитим лінгвістом, але й прикладом волевої людини.

"Як тільки я прийму рішення, - говорив кардинал Річел'є, - то йду просто до своєї мети, перекидаючи все, що є на дорозі".

Мало приймати якесь рішення, обов'язковим є виконувати його. Більше того, є шкідливим для виховання волі приймати рішення і їх не виконувати. Отже, накреслюючи план своєї діяльності, треба добре обмірковувати свої сили і відповідно до цього брати завдання. Але, взявши завдання, потрібно їх неухильно виконувати.

О. Морден пише: "Часто ми даємо поради молоді, щоб вона вибирала собі в житті якусь високу ціль; цю пораду наке-
жало б змінити таким способом: **в и б и р а й т е л и ж е т а к у м е т у , я к у з м о ж е т е о с я г н у т и .**
А л е і о с я г а й т е її".

Дуже важливим у справі виховання волі є і дотримання слова. Вміти виконати своє обіцянку, дотриматися свого слова, є обов'язком кожної людини. Але бездоганно це робить волева людина.

В.Терн.

--- о "О" і "О" о ---

М.Чербак.

ПАМ'ЯТІ О.ОЛЕСЯ.

Прийшов, як рок, останній час,
Підкравсь невідано, невримо,
І взяв поета невловимо,
Осиротивши кривно нас.
Редай знедолена Україно,
Співець, не догорівши, згас!
Погас, немов зоря, Поет
є кристально чистим душею,
Не доспівавши над землею
Своїх пісень під бурі лет.
Та їм допише вже над нею,
Як море, гострий наш багнет!

УКРАЇНИ,
=====

I.

-000-

/ 3.51.1917p./

А насунули чорні жарни і закрили наше небо³⁶⁰ вкрав нам
Батьківщину непрозорний туман політичної реакції - і поет
зневірений та залаканий горсткою дійсності, вже розгубився,
вже в розпачі...

"Над нами ніч безрадісна, осіння...
Куди іти?... Кудож нам тікати?..
Оточені зусуди катом ми...
Коли не смерть, так вічні грати
Проклятої тюрми!"

/ 1910р./

--o-- ? --o--
"Надіє, надіє! Облудна мара...
Ти розпачу мати, і зради сестра!..."

/1910р./

--o-- ? --o--
"О, Воленцько, Билинонько моя...
Нема тобі життя на світі!..
Тверда у нас земля...
Засохнеш на граніті..."

/ 1917р./

II.

Оправдане прізвище О.Олеся - Олександр Кандиба. Народився він 23 листопада 1878р. на Терківщині і дитячі роки провів на селі, в темному, глухому закутку.

Науку він здобув таку: закінчив середню хліборобську школу у селі Деркачах, близько Харкова, а потім закінчив Харківський ветеринарний інститут і став ветеринарним лікарем.

За тих часів по всіх школах Великої України викладова мова була російська. Учням по цих школах прищеплювали поману й любов до російської культури і літератури, любов же до своєї Батьківщини - України, навпаки - прищипляли, а до рідної учням української мови прищипували навіть відраду, презирство як до мови, мовляв, мушкетер, некультурної...

Зрозуміло, що й Олександр /як і цілі наші покоління під гнітом царської Росії / виріс несвідомим українцем з поглядами й мовою "общероса". Не дивно, що й перші його вірші були писані російською мовою.

Та надійшов 1903 рік і в поглядах Олеся відбулася сильна зміна. Цього року, як відомо, в Полтаві відбулося відкриття пам'ятника Івану Котляревському. На це культурне свято з усіх кінців землі української з'їхалися до Полтави кілька тисяч національно - свідомої української інтелігенції, а в тому числі багато представників мистецтва, літератури, науки, політичної думки, молоді вишніх шкіл тощо.

Російський царський уряд заборонив усім, окрім гостей із за кордону / з Галичини, Буковини тощо /, користуватися у своїх прилюдних виступах на цьому святі українською мовою. Отож у себе дома, на цьому святі у к р а ї н с ь к о ї культури, у к р а ї н с ь к і були позбавлені можливості говорити своєю рідною у к р а ї н с ь к о ю мовою...

Оце чергове брутальне й цинічне насильство викликало у всіх присутніх велике обурення. Свято перетворилося в демонстрацію.

На цьому святі був і Олександр. Все, що він побачив і почув там, розбудило в нього національну свідомість, в нього заговорили людська й національна гордість.

Він зрозумів, що не може, не втративши своєї людської гідності, стояти осторонь від свого народу, а мусить поділяти з ним його долю. Ці переконання стали ще глибші, коли революція 1905р., струснувши всією тодішньої Росії, розбудила Україну.

В одному з віршів, що був написаний у перші роки творчості, Олесь так каже про це:

" О, правда, мій народ смішний без крає...
Сліпий, горбатий і чудний,
Він старцем з кіром блукає
І навіть хто він - він не знає...
Такий... безпам'ятний такий...

Але я всім прилюдно признаюсь!

Я син його... я старців син!

За руку, гляньте, в ним беруся

І завжди з ним іти клянуща

Кудись на гори із долин,

Врати! Ваш глум і дикий сміх лунає.

Дядці!.. Ні, той на-вік ганебний син,

Хто п'є і їсть, і в злоті сля,

А батько руку простягає

І наніч спати йде під тинь.

III.

Отже, починаючи з 1904р., Олесь пише вже виключно українською мовою. Бувши прекрасним ліриком, він, проте, не обмежується у своїй творчості темами лірики інтимної, особистої. Навпаки, він широко відгукується на всі прояви нашого культурного і національно-громадського, політичного життя.

Отже не даремно прозвано Олеся співцем національного відродження України, бо поден український поет першої половини 20 століття не дав такої великої кількості поезій на теми нашого суспільного життя і до того ще в такій прекрасній з погляду художнього форми. Треба було жити в ті часи, щоб знати, як діяла муза Олеся на молоде українське покоління, як своєю красою будила вона його від сну, як поривала його наперед!

IV.

Від 1904р. - 1917р. Олесь встиг написати і надрукувати п'ять книжок віршів та драматичних етюдів:
кн. 1 - "З журби радість обнялась" / 1907р./, кн. 2 - поезії "Буде мечем моїм" / 1909р./, кн. 3 - Поезії 4 / 1911 р./, кн. IV. - Драматичні твори / 1913р./, кн. 5 - Поезії / 1917р./.

Крім того у цей же період Олесь переклав і надрукував "Пісню про Гайавату", великий поетичний твір американського письменника Лонгфелло.

У.

Завдяки тому, що Олесь не стояв осторонь нашої визвольної боротьби, а брав у ній участь, як співець, йому довелося піти на еміграцію, щоб не бути знищеним окупантами.

Занепад нашої державності під ударами сусідів - ворогів тяжко позначився й на творчості Олеся. Поета огоргло гнітний сум:

" В журбі я сонця не радію, ...
В сльозах не бачу я весни...
В душі пому єдину мрію,

Одну її пелю, лелію,
Вночі і вдень єдині сні:

Це - Край мій,"-

з гіркотою писав він 15.III.1919р.

Його творчість і талант на еміграції помітно занепадають. Це наочно доводить кн. VII його творів, що виїхав під назвою "Чужиню". Щоправда, він працює і за кордоном, на еміграції, але рівняючи менше, а саме головне він рідко виявляє таку силу поетичного таланту, як це було на початку та в період між двох революцій 1905-1917рр. Найбільш помітним твором, що його Олесь дав під час свого емігрантського життя в Чехо-Словаччині, є віршована отаровинна історія нашої Батьківщини під назвою "Княжа Україна", написана для молоді.

VI.

На старість, окрім великих огірчень громадських, довелося Олесеві пережити ще й тяжке огірчення родинне. Гітлерівське гестапо заарештувало його сина Олега, молодого поета і активного українського громадського діяча. Олесеві, змученому життям, цього було вже забагато. 22.7.1944р. Олесь відійшов від нас... Цього ж року в гітлерівській катівні загинув і Олесьів син Олег, що виступав у літературі під прибраним ім'ям Ольгица.

VII.

Наша молодь, знайомлячись з творчістю Олесь, буде мати не тільки велику насолоду від краси й музичності його творів, а й учитиметься у нього великої поетичної умілості та щирої й відданої любові до свого скривданого народу, до своєї знедоленої Батьківщини.

Олесь писав:

"Я вірю в диво! Прийде час,-
І вільні й рівні встануть люди
І здійснять мрії всі ураз!"

Але це "диво" для нас може настати не само собою, а в наслідок лише велетенського змагання, тяжкої боротьби, бо

"Тільки той досягає мети, хто іде,
Тільки той, хто горить, не згорає!..." -/кн.V./

писав Олесь за часів революції 1917 року. І це треба добре усвідомити нашій молоді, яка хоче і мусть бути корисною своєму народові, хоче служити йому, продовжуючи боротьбу своїх батьків за святі ідеали свого народу.

Тверда постанова є найвищою мудрістю.

Наполеон.

Коли ми занадто довго міркуємо, як розпочати працю, то найчастіше пора для роботи минає.

Квінтіліанус.

Як стрілець вирівняє стрілу, так мудрий вирівняє свою несталу й хитку думку, неслухняну й непокірну.

Будімошка мудрість.

ЗРУЙНУВАННЯ СІЧІ 1775.р.

/ Історична довідка /

Московський царський уряд від самого початку вільного з'єднання України в Московщиню крок за кроком, підступно й зрадливо, нещить права й вольності українські, обумовлені Переяславською угодою 1654.р. І не пройшло ще й 150 років від часів Богдана Хмельницького, як усі державні права українського народу, що гарантували йому вільний від московського втручання розвиток, були скасовані. Одним з останніх актів цього насильства було друге й остаточне зруйнування Запорізької Січі, скасування Запорізького Війська та перетворення України на цілковиту колонію Московщини.

14.7.1775 р., саме після закінчення московсько-турецької війни, в якій Запорозжці чимало допомогли московським військам, та після підписання з Туреччиною мирового договору, цариця Катерина вирішила знищити останню ознаку самостійності України.

В десятеро більше московське військо на чолі з генералом Текелієм, яке поверталось з турецького фронту, з наказу цариці Катерини II, зненацька й зрадливо оточило Січ Запорізьку і запропонувало козакам піддатися. Запорозжцям не сила було боротися. Вони почали переговори й затягли їх, а в Текелія випросили тимчасом дозвіл ходити козакам на річку ловити рибу. За кілька днів усе молодше козацтво, скориставши з того дозволу, повтікало в Січ. Лишилося там тільки трохи старих дідів. Їх то, кінець-кінцем, і полонили москалі, та ще захопили на Січі усі запорозькі скарби та старого Кошового Петра Калнишевського, що мав тоді вже 84 роки. Січ зруйнували. Ось як народ оспівав цю подію в думі:

Ізза гори, зза лиману вітер повіває,
Та вже ж Москва нашу Січу кругом обступав.
Ой облягла, обступила та в город вступила,
Московськими знаменами город закрасила.
Ішла Москва по курінях запасу збирати.
Прокляті драгуни запас одбирали;
Запорозжці в чистім полі, як орли, літали;
А російські генерали церков грабували...
Кругом церкви січової каравулом стали,
Священнику, отцю Владимиру, служити не дали.
Взяли суддю, кошового і писаря полкового:
-Щоб не було Запорозжя, поки світа того!
Ой покрилось Запорозжя густими лозами,
Не поверне щастя-долі гіркими сльозами...

Зруйнування Січі, як і скасування року 1764 гетьманату на Україні, робилося для того, як казала сама цариця Катерина II. "чтобы век і імя гетьманов ісчезла, нетокмо б персона какая била произведена в оное достоинство"; для того, щоб зникнути серед українців "развратное мнєніє, по коєму поставляют себя народом от здешнего/ чебто московського/ ссрєбєм отличним..." вільні запорізькі землі Катерина почала роздавати у власність своїм любимцям. Істоту, суть того, що робив московський царський уряд на Україні, наш народ прекрасно розумів, що й видно із його жалів на Запорозжців:

Ой не гаразд, запорозжці, не гаразд вчинили:

Степ широкий, край веселий та й занастили.

Та запорозжці були тоді вже безсилі стати супроти великої сили зміцнілої Москви; не було ж й відповідного проводу, не було й достатньої свідомості:

Ой хочтгаразд; хоч не гаразд-нічого робити,

Буде добре запорозжцям і під турком жити, -
співається в тій же пісні. І дійсно, ті запорозжці, що повтікали

в Січі, як облягали москалі, піддалися Туреччині і на її території, в гирлі Дунаю, заснували собі Задунайську Січ.../згадка про цей момент в житті Січі є опера нашого відомого музиканта С.Гулака-Артемовського- "Запорожець за Дунаєм", написана року 1863./ Кошового Петра Калнишевського, після зруйнування Запорізької Січі в 1775 р., одвезли на Соловецькі острови на Білому морі і замурували його в казематі монастирської в'язниці. Там і просидів Калнишевський багато-багато років, отримуючи у віконце лише хліб та воду. Тільки залізна запорізька натура могла це витримати!

Згодом, либонь в 1800 р., його випустили із в'язниці, але не дозволили повернутися на Україну... Швидко після того 1803/ Калнишевський на Соловках і помер, мавчи 112 років.

Дм. Паста.

ПАРАДІЗ.

/Уривок з історичної трагедії Костя Буревія "Павло Полуботок"/

...Увіходить Савич, вклоняється Петрові.

САВИЧ. Ваша пресвітлая царська величність! Насмілюсь предстати з проханням від пана наказного гетьмана війська українського. Пан Полуботок, земно уклоняється вашій царській величності /вклоняється/, просить дозволити йому на аудієнцію.

Романович увіходить оходами і похові підходить до царя.

ПЕТРО. Аудієнції не буде. Вам дано наказа не докучати, а ви все лізете до мене зі своїми досадними термінами: Савич! Держава в мене широка і діла в мене багато. Запам'ятай, що я не можу щодня читати твої клучкотворні меморії про пункти Богдана Хмельницького.

РОМАНОВИЧ. Ваша царська величність!

ПЕТРО. Ти хто?

РОМАНОВИЧ. Гінець від полковника Апостола.

ПЕТРО. Говори.

РОМАНОВИЧ. Українське військо на чолі з полковником Апостолом і іншою старшиною кланяється, вашій царській величності і просить про здоров'я.

ПЕТРО. Говори суть!

РОМАНОВИЧ. Українське військо підтримує чолобитні пана наказного гетьмана і так само просить дозволити Україні вибрати законного гетьмана вільними голосами, як зазначено в пунктах Богдана...

ПЕТРО. Знову крамола? Знову крамольні пункти Богдана Хмельницького? Ушаков! Давай сюди Полуботка та його мазепинців!

УШАКОВ. Слухай!

ПЕТРО. Живо!

Ушаков біжить у трактирний будинок.

САВИЧ. Ваша пресвітла царська величносте! Насмілюсь...

ПЕТРО. Замовкни!

ГОЛОСИ СВІТИ. Замовкни!

Павза. Світа переліптується. Увіходить Полуботок, Чернин і інші старшини. Ушаков. Підходять, мовчки вклоняється.

ПЕТРО. Полуботок! Моє пророцтво, що ти хитрий зело і можеш уподобитися до Мазепи, здійснилось.

ПОЛУБОТОК. Ваша царська величність!..

ПЕТРО. Помовчи, -потім будеш говорити. Чи ти не можеш мовчати?

Скільки разів тобі наказувано мовчати, а ти не хотів. На наші пригрозительні укази ти відповів предрезантними меморіями про пункти Богдана Хмельницького, роздратовував царське терпіння своїми досадними термінами. Де ж твій розум? Понеже не зміг зрозуміти

государя свого? Покине хотів бути законним гетьманом, для того мусив бути вірним холопом цареві. Але ти не схотів бути холопом, а я не хочу, щоб ти був гетьманом. Тобі забажалося вільних голо- сів? Тобі забажалося крамолєю потрясти державу Російську? Чи чого ти схотів? Говори.

ПОЛУБОТОК. Зрада там, де ламається присяга. Я присягу не зламав. Крамола там, де немає законів і топчеться право. Я крамоли не хотів. Я не пішов за Мазепом, я не пристав до пропозиції Орлика, але-ж і не жабув ніколи, де закони і права мого народу. Я додержу- вався пунктів Богдана Хмельницького, бо вважав їх за права наро- ду мого, здобуті кров'ю. Узявши наказне гетьманство на рамена свої, я повів свій нарід на каналські роботи. Я вірив тоді, що Україна може жити в Великоросію, як рівна з рівною, як вільна з вільною. Я вірю в це й досі. І добре пам'ятаю, що царі московські один за одним - і ти, царю! - присягали поважати право мого народу. А що сталося? Ми попали в тяжку неволю, платимо дань ганебну і незносну, вали та канали копаємо, сушимо болота непрохідні, угноємо їх трупами наших покійників, що цілими тисячами гинули від утоми, голоду та хвороби. Якої-ж іще треба вірності, коли люди, нарід цілий, на добровільну каторгу пішов? За нашу вірність, за наші страждання нам оддали ти, що зламали права наші, що в багно затоптали власну присягу. Великий царю, я знаю, що мене ждуть кайдани, але, вступаючися за повнехну гибель земляків моїх, я чесно й одверто питаю: хто зрадив, чи ви, чи ми?

ПЕТРО. Замокни! Тебе ждуть не самі кайдани, а й смерть! Ушаков...

ПОЛУБОТОК. /Перебиває/. Нехай і смерть. Після неї ми зустрінімося з тобою, царю, як рівні з рівним!

ПЕТРО. Ушаков! Заарештуй! Усіх малоросіян заарештовують!... У Петропавлівську кріпость!... /До Головкина/. На Україні заарешту- вать: Апостола, Журавіського і Лизогуба!...

Генерал Ушаков і Москалі оточують Полуботка і українсь- ких старшин.

УШАКОВ. Одбирайте зброю! /До Полуботка/. Давай шаблюку!

Полуботок скидає шаблюку і віддає. Москалі відбирають у старшин шаблюки.

КОРЕЦЬКИЙ. /Скидає шаблюку/. Ні, ясновільможний, мабуть і право там де воля, - на кінці шаблюки. Ех!... проща!-же воля! /Цілує шаблюку й кидає її/.

СТАРШИЙ. /Стає навколяшки/. Вітаю пресвітла царська величність! За що-ж мене? Хата моя скрап... Помилуйте!

УШАКОВ. Поговори мені!... Тихше! Приготуйся!

Москалі розставляють заарештованих, а самі стають навколо них.

УШАКОВ. /До старшого/. Командуй!

СТАРШИЙ. Шагом - марш! /Рушають/. Ать-два! Ать-два!

Це: "Ать-два" чути поки москалі з заарештованими зникають на вулиці.

X X X

Одно мудре прислів'я каже: втрачене багатство можна повер- нути працею і ошадністю, втрачене здоров'я - ліками і поміркова- ністю, забуті знання - наукою, лише втраченого часу вже ніколи повернути не можна.

НАШ СОНЯЧНИЙ ЖИВОПИС

=0=0=0=0=0=0=0=0=0=0=

Роки наших визвольних змагань подарували українській культурі і Українську Академію Мистецтв, яка була закладена і в Києві неспокійного 1917 року групою українських провідних мистців... Але наші модерні мистці, а в тому числі і ті, які очолювали Українську Академію Мистецтв, першу в історії нашої багатовікової культури, не були народжені з піни революцій і мали своїх багаточисленних попередників. І хоч ті попередники своєю мистецькою мовою залишалися вірними учнями російської живописної школи, все ж в їхній творчості сильно відчувався поєднання український акцент, національне своєрідно-українське звучання фарб... Це - М.Пимоненко, С. Васильківський, Орловський і ще ціла плеяда народних мистців, вірних кращим ідеалам народництва. Їхніх наступників - модерних українських мистців не могло задовольнити ані постійне культивування протонародного жанру, ані той застарілий живопис минулого століття. Вони вперше відчували у всій повноті разлуку різниці між небом привітно-сонячної України і похмурої Росії... Їхня образотворчість вимагала далеко інших засобів художнього вислову. І навіть ті з наших мистців, що було вихованцями Петербургу - М.Самокіша, М.Бурачек, Ол. Мурашко, Ір.Нарбут - шукали і знаходили такі, більш витончені новітні засоби на Заході, переважно в Парижі, Мюнхені і Кракові.

Імпресіонізм був тим напрямком, що найбільше відбився, правда на технічно-виконавській стороні творів наших майстрів. Імпресіонізм сприяв остаточному зникненню з нашої малярства рис деякої важкуватості, одноманітності в способах вислову. Вплив тогочасних мистецьких течій Заходу настільки був сильний, що можна говорити навіть про створення на Україні, акалогічно до того, як у свій час барокового, своєрідно-українського імпресіоністичного стилю. Сучасне українське образотворче мистецтво тим самим, як би назово, після довгих років примусової відірваності, вийшло в орбіту західно-європейських мистецьких течій, ставши своєрідним українським, що правда мало значим у Європі, складником тих течій... Це - М. Бурачек, В. Кричевський, Ір.Світлицький, М.Козик, Ф.Кричевський, О.Новаківський, В.Касіяні...

Українські модерні мистці в своїх незчисленних пейзажах, а українські мистці переважно пейзаїсти, зуміли передати всю красу, навіть здається, тепло променів рідного сонця. Пейзаж опромінений сонячним сяйвом, обличчя людини зігріте пригнітеними кольорами сонячної гами для багатьох наших мистців стали, як би постійним лейтмотивом їхньої творчості. І оце їхнє сонцепоклоніння є втіленням туги підневільного народу за осяйною волею; це туга за втраченим минулим, це криї про радісне майбутнє...

На зорі українського відродження найбільший український поет сучасності палко кликав: "Дивіться сонцю просто ввічі!" І цей заклик, немов би відбився в багатьох кращих творах наших мистців глибокою життєвостю, невіддільністю почуття. Справжнім трагізмом пережитий не один твір мало не в кожного українського мистця...

Українське образотворче мистецтво сучасності, як ніколи міцно пов'язане з життям народу, а наші найвидатніші мистці поділили із своїм народом тяжку долю... Багато з них загинуло в далеких холодних стінах, інші пішли на тяжку еміграцію... І все ж українське образотворче мистецтво сьогодні, це насамперед передмісся зв'язок з народною традицією, це продовження цих віковичних традицій. І не залежно від тих чи інших мистецьких уподобань окремого мистця, не залежно від напрямку, до якого він може бути причислений за своєю формальною мовою - в творчості наших майстрів пензля не важко відчутти спільний для

всех їх внутрішній зміст, саму суть українського малярства - безмежну любов до прекрасної і так нещасливої батьківщини, до її впереного народу... Звідси і творчий оптимізм і поетичний дух їхніх творів, звідси і та іскриста сонячна гама фарб, що переживається українським сонцем на їхніх полотнах...

Ох.

"-"-"-"-"

М.Щербак.

М А Т И

Як зараз бачу: ти в старій кохтині
Одиш за гребінем біля вікна,
Прядеш, сумуєш у тісній хатині
Така тривожна і така одна.

Як скригнуть двері - серце заніміє,
Сірко загавка - погляд до воріт...
Ти вся в чеканні, ждеш, не перемиєш
Свого синочка, що пішов у світ.

Пішов у світ, - і б'ється в грудях горе,
Мов за вікном хуртеча і вітри,
І хата-пустка, сіра і сувора,
Не затиха до пізньої пори...

Гуркоче прядка - крутиться неспокій,
Підоліпувато блима каганець,
І, як нитки, лягли криві й глибокі
На тілі зморшки - старости гінець.

А ти сама... Вже білі, білі окрої...
Чи забарився, чи забув синок?..
І ольози кануть, чисті і солоні,
І рветься нитка - прядиво думок...

У цю хвилину хочу крикнути: "Мамо!
Я не забув, я образ твій зберіг,
Я повернусь, схвильовано і прямо,
Перехрестившись, стану на поріг."

Це буде! Так! В ясну й погожу днину
Чи, може... ні - в листопадову ніч,
Коли земля покличе нас до чину,
Земля родима - горесті сторіч;

Коли, як море, загримлять простори,
Не знаючи ні гранів, ані меж;
Коли на площах зацвітуть прапори,
І кров опливе у заграві пожеж;
Коли засяють свічами оятині
І на високім Божім олтарі
Запаляють золотавосині
Вогні, вогні, як зорі, угорі -
Трді, повір, моя Велика Мати,
На крилах радості затріпоче знов,
І Ти в своїй просторій світлій хаті
Зуотрінеш сина і палку любов!

И. Волос.

ЩО З ІСТОРІЇ ДЛЯ ВИЯСНЕННЯ.

Чую, балакають мої сусіди. Чан каже:

- Українці - это ужасные лживісти!..

А пєні:

- I что это за нація - украинци?! Отста-
лая какая то!..

/Із оповідань-жалів старо-
го робітника з табору ім. Лисенка/

Давно вже відомо, що мандрівники-чужинці, які відвідали Україну в XVII ст., відзначили високий культурний рівень тодішньої України в порівнянні з дикістю й некультурністю царської Московії.

Павло Алепський, наприклад, що, їдучи до Москви, за часів Хмельницького переїхав усю Україну /в 1654-1656 рр./, писав, між іншим, таке:

"По всій Козацькій землі ми помітили прегарну рису, яка нас дуже дивувала: всі вони, за малими винятками, навіть здебільшого їхні жінки та дочки, вміють читати."

I це тоді, як у Москві навіть бояри, що оточували царя, були здебільшого неписьменні!

А як же воно сталося так, що тепер Україна "остатняя какая то?!"

Найкраще пояснюють це факти.

Хоча на підставі Переяславського договору 1654р. Україна,єднавшись з Московією, зберігала усі права, які мали забезпечувати її вільний розвиток і недоторканість її внутрішнього життя, але... на те Москва в Москву, щоб одно підписувати, а інше робити! Адже кількохсотлітня азійсько-татарська наука для неї даром не минула!..

Отже, вже Петро Перший почав грубо й рішуче ламати українські права та вольності, передбачені переяславським договором та провадити на Україні асиміляційну політику. Він перший видав наказ, яким заборонялося друкувати на Україні книжки; якщо вони відрізняються мовою від великоросійських, московських. Він перший вів Україну в залізному кулаці колоніального поневолення. Він перший почав масово фізично винищувати українців, посилавши цілі полки козаків для копання каналів серед гнилих північних болот. Там вони й гинули масами. Вираз "каналська робота", як тяжка, проклята, - дійшов до наших днів.

Ось як про це винищування українців розповідає тогочасний документ, а саме: рапорт полковника Черняка, писаний ним року 1722 з місця робіт на Ладозьким каналі:

"При Ладозі у каналній роботі многое число козаків хороших і померших знаходиться, і щораз то більше умножаются тяжкі хвороби - найбільше вкорінилася гарячка і опух ніг, і мруть з того, -одначе приставні офіцери, не зважаючи на такую нужду бідних козаків, за повелінням господина бригадира Леонтієва, без жодного вибачення немилостиво б'ють при роботі ломаками, -хоч і так вони її не тільки в день і в ночі, а навіть і в дні недільні і с вяткові одирають, -без спочинку до неї приганяють. Боюсь я, отже, щоб козаків тут не погубили, як торік - що їх хіба третя частина в минулому році додому вернулася, тому попереджав сенат сим покійнішим моїм писанням і рабсько прошу: благовольт не допустити моєї команди погинути до кінця при каналній роботі і щоб не була переведена на інші міста для зачинання іншої роботи - сам Бог видить, нема ким її робити, бо всі козаки в силі своїй дуже ослабіли і ледве живі, -

але щоб пустити їх додому принаймні в перших числах серпня, не заводячи в глибоку осінь, до роскиса і плюскоти..."

Катерина Друга прикладає усіх зусиль до того, щоб завершити роботу Петра Першого, знищивши усі рештки української самостійності, що збереглися ще на Україні по ньому. Вона остаточно скасувала на Україні вибори гетьмана /1764 р./. Вона остаточно скасувала Січ Запорізьку та знищила Запорізьке Військо /1775 р./. Вона старанно винищувала усі рештки українських вольностей і дбала про те, щоб знищити серед українців, як вона сама казала: "Развратное мненіє, по коєму поставляют себя народом от здешнаго /себто: московського/ совсем отличным...".

Її стараннями українські школи /хоча вони й були далекі ще від української народної мови/ здебільшого цілком знищені, частково ж замінені школами з російською мовою викладання. Землі українського народу були загарбані й роздані царичиним коханцям та лизоблюдам. Народну масу віддали в кріпацтво дворянству, яке за це мало стати на Україні підпорою царату...

Отож зрозуміло, чому Т.Шевченко у "Сні" з такою ненавистю вгадує про цих двох "самодержців", пишучи:

Се той "Перший", що розпинав

Нашу Україну,

А "Вторая" доконала

Вдову - сиротину.

Кати, кати, людодіди! і т.д.

Петля на шиї українського народу була міцно затягнута і він втрачав свідомість. Здавалося надійшов кінець... Аж раптом подих Великої Французької Революції з її новими животворчими ідеями, зокрема з ідеєю єдності національної спільноти, досяг і України. Почалося національне відродження України в формі появи нової української літератури, писаної народною мовою. З'явилися: Котляревський, Квітка-Основ'яненко, Гребінка, Куліш, Марко-Вовчок, Шевченко...

Збагнувши про що йдеться, уряд царської Росії спробував було зупинити й придушити цей культурний розвиток українського народу арештами культурних робітників та іншими поліційними /улюбленими в Москві/ засобами.

30.7.1863 р. царський міністр внутрішніх справ граф Валуєв, заявивши, що "української мови не було, немає і бути не може", видав ганебний, і як звичайно, таємний наказ, яким заборонялося давати дозвіл на друк будь-яких українських книжок.

Цей наказ зробив велику й нічим не відшулану шкоду культурному розвитку українського народу. Всі інші прояви культурного життя також були придушені.

Проте цілком задушити національне відродження на Великій Україні, що була межах тодішньої Росії, не пощастило. Живі сили народу робили упертий опір. З його надрів виходило все більше й більше борців за визволення. Між іншим, значна кількість визначних учених Потебня, Житецький, Михальчук, Науменко, Антонович, Чубинський, Драгоманов тощо створили наукове товариство /Південно-західно Відділ Географічного Товариства/ й почали працювати для культурного розвитку України. Закінчила наукова робота. Заворушилася українська громада...

Тоді цар Олександр II /"освободитель", нам взагалі щастить на "освободителів"/ видав 17. 5. 1876 р. вже свій царський /теж таємний/ указ /"Емський едикт"/, яким заборонялося друкувати українською мовою: дитячі книжки, підручники для шкіл, наукові твори, популярно-наукову літературу, навіть медичну тощо. Дозволялось з великими обмеженнями друкувати лише художні твори, але... з застосуванням російської абетки і російського правопису... навіть під нотами заборонялося писати тексти українських пісень! Південно-західний відділ географіч-

ного товариства за збирання та друкування української народної творчості-замкнено. Видатного молодого вченого- Михайла Драгоманова звільнено з Київського університету і запропоновано виїхати з України. Заборонено було також привозити українські книжки із закордону...

Які ж були наслідки оцих б'їльш як двохсотлітніх сварань царської Росії?

Вони були такі: награні ХХ століття, перед революцією 1905 р., на Україні на кожну сотню припадало 75 неписьмених!

Кому ж і для чого потрібна була оця захлива неписьменість, оця тяжка темнота українців; оця їхня відсталість?

Потрібна вона була тим, хто володів на Україні землею, хто висмоктував з тої ватурканої маси усі соки, примушувачи її, разом з тим, жити в злиднях і голоді.

Так стоїть справа з "отсталістю". Щоправда, неписьменність після Великої національно-визвольної й соціальної революції 1917 р., яка розбила ка'дану московської неволі, зникла з теренів Великої України, але років на сто наш культурно-національний і економічний розвиток таки затримано, загальмовано. Не дурно ж Михайло Драгоманов назвав цей час перебування України під Москвіщиною - пропавшим для України часом.

Гальмується розвиток України і далі, але тепер вже іншими, модерними засобами...

А як же стоїть справа з шовінізмом?

Щоб відповісти - треба встановити, а що ж таке є шовінізм. Шовінізм - це звіряча, зоологічна ненависть до чужинців, нічим не виправдувана ворожість і нетерпимість до них, намагання за всяку ціну шкодити їм. Отож, коли б українці навмисно організували масове винищування безневинних людей, скажімо росіян чи що, в спосіб замучування їх на каналських роботах серед якихось там Ладозьких чи Білонорських робіт або вигублювали б їх на непосильних лісових роботах так само серед північних болот якоїсь там Печори - це був би вияв звірячої ненависти, шовінізму.

Коли б українці, сплюс забравши хліб у росіян чи людей іншої національності, створили б там штучний голод, на вразок того, що був на Великій Україні в 1932-33 рр., і в цей спосіб видушили б мільйони людей, цієї національності - це також був би вияв звірячої ненависти, шовінізму.

Коли б українці не давали росіянам чи когось іншому друкувати їхню літературу й розвивати їхню культуру, або коли б вони по-дикуновськи палили віками збирані фонди їхньої літератури, як скажімо спалено було в 1941 р. стастичний фонд Української Академії Наук в Києві - то це був би вияв дикого сліпого шовінізму. Виявом звірячого шовінізму було б і те, коли б українці капали росіян або людей іншої національності і засилали б їх десятками й сотнями тисяч до Сибіру, на Каліму тощо для розпорошення й загину.

Але ж, на щастя, за українцями цих гріхів немає! Таке робив не наш нарід відносно до інших національностей, а дехто з представників інших народів супроти народу українського.

Отож, коли у когось з українців і вирветься ненависть до мучителів його народу, то хіба це шовінізм? Це ж тільки наслідок кількохсотлітніх знущань над його предками і над ним самим. Крім того, ця ненависть не спрямовується на тих, хто не винен у цих переслідуваннях, знущаннях і вигублюваннях; вона не спрямовується на тих, що не солідаризувались і не оо-л і д а р и в у в т ь с я з його зачепленими ворогами. Навпаки, наші люди скрізь еднаються із широкими приятелями. Вони, незалежно від національності, еднаються в усіма тими, хто підносить гасло боротьби із всіляким, а в тому числі і національним, рабством, з тими, хто стоїть за справжню свободу народів і людини, хто бореться за життя пільне від деспотизму й тиранії, не залежно від того, під якими гаслами вони здійснюється.

В.Орленко.

П І Д К Р И Л А М И Н О Ч І .

/Оповідання - спогади/.

Вечоріло. З синіх верховин, навпростець ярками, через рудки і видолинки підкрадався вечір до гірського села.

З мокравин і річок підгір'я гнав вітер в гори табуни вечірньої імлі; вона старанно зарівнювала землю своїм сірим килимом, покривала яри і видолинки. Тільки горді величаві верховини Карпат не були покриті.

На привиклих до гірського терену конях, три бойовики: Володимир, Роман і Славко. Вони обережно пробирались до Лавочного: мали домовитись з отаманом бівки про спільну акцію проти ворожої групи, що тероризувала і без того вже зубожілі села. На зворотньому шляху їм потрібно було з'єднатися з чотою Чорного і роззброїти мадярський загін, що охороняв міст на гірському шляху Скале - Тухолька - Мадярщина. За всяку ціну зривати міст і цим унеможливити відступ німецьких і мадярських військ!

Наступала серпнева ніч. Темна, як воронів крила, тиха, мрійлива ніч Карпат. Проїхавши кільканадцять кілометрів, зробили коням перепочинок. Було тихо. Навіть віття дерев не ворухлось. Вітер спочивав в підніжжі гір.

- Друже хорунжий! - Сказав Славко. - Ти був у Полтаві?

- Був, - відповів Володимир.

- І в Каневі?

- Так, і в Каневі приходилось бути.

Володимир розповідав про Наддніпрянщину, про Київ, Полтаву, Канів, про Дніпро, про широкі степи України, що розкинулись ген-ген далеко, а на них хвилюється ковила, дрімають козаці могили, перешіптуючись з буйновіями про славу минулу...

...Ранком вони під'їздили донезвеликого села, розташованого на схилі гори. Проїхавши через ярк і тільки вступили до смерекового кругляка, як впереду пролунав грізний оклик: - Стій!!.. Сказано паролі. Коней лишають біля чатів, а самі з провідником ідуть до отамана. В зруб побудована дерев'яна хатна, як орляче гніздо, примостилась на грудях стрімкосхилої гори. Світло пробивалось крізь заслону вікон.

- Блукаємо, хочемо знайти загублене /пароль/. - проговорив Володимир.

- Горе тій чайці, чаєцці небезі... /пароль/- відповів отаман, високий, кремезний чоловік років 47.

- Ви голодні, хлопці? - запитав він, а привітна господиня /дружина отамана/, не чекаючи відповіді, подала на стіл смачну вечерю.

Другого дня вечором Володимир, Роман і Славко під'їздили до паотушого літника, де на їх чекав чотар Чорний з хлопцями. Розбилися на дві групи. Чорний і Славко з одною частиною пішов обходом в село роззброювати мадярський загін; Володимир - з другою пішов зривати міст. Раптом з лісу почулись крики. Чорний післав на розвідку двох боевників. Володимир з своїм відділом заліз в придорожному рівчаку і теж вислав одного боевика до Чорного.

Повернувшись, посланець доповів, що за пів кілометра від мосту стала німецька колона: 13 в'їз і біля 20 солдатів. Передній в'їз застряг в вибоїні і німці не можуть виїхати. Чорний вислав трьох боевників з кулеметом на засідку до мосту щоб, на випадок опротиву мадярів, не допустити німців на допомогу.

Раптовий наскок на міст. Мадярський вартовий падає про-
штий кулею з пістоля. Ще мить - і сильний вибух міни потрясає
повітря, відкидаєшся далеко в горах. Міст, охоплений клубами
чорного диму, падає в річку. Володимир з хлопцями біжать туди,
звідкіль доносяться сердиті кулеметні черги.

- До кулемета!.. На допомогу...

Скобець і Чмола там. Біля них з розкинутими руками, ніч лежав
труп... Стріли знову вибухи гранат. Тріск німецьких "емпі"
припиняється. Вісім німців захоплено в полон, кілька валяється
в грязюці, решта втікли в ліс.

Кілька бововиків лишаються з Романом біля німецької коло-
ни, інші спішать на допомогу чотовому Чорному...

З піднятими догори руками, блідими обличчями і вираченими :
від страху очима стоять біля воріт обеззброєні мадярські "катуні"
/солдати/. Повстанці поспішно вантажать на вози пакунки і зброю.
Чотар Чорний сидить на землі і перев'язує собі ногу.

- Зачепило, ...- говорить він Володимирові. - Один биків син че-
рез вікно кинув гранату. Мене і Гурлая зачепило.

...Біля вогню лежав молодий вродливий хлопець з розкрити-
ми синіми очима. На чоло недбале висулось павмо золотистого во-
лося, а під оком закипів кров'ю слід від кулі. Це був 22-літ-
ній повстанець Славко Корбут.

З сумом охиляються над тілом друга голови повстанців.

- Спи, Друже наш, вічна пам'ять тобі. Ти любив Україну і від-
дав усе за неї... Спи, Друже наш... Воротьба важка, ще не один
з нас впаде в ній... Жаль тільки, що як впадемо раз, то в дру-
ге не зможемо вмерти за Україну.

Пройдуть роки, розвіються чорні хмари і на оновленій
землі закипить нове життя.

Раннім ранком, як сонце зійде над задуманими вишнями :
гір, дівча-пастушка вижене худобу на полонину і, влетучи вінок,
запіваче пісню про українських повстанців; з широких степів
Наддніпрянщини прилинуть буйнові, шуготимуть понад верховини
Карпат, шепотітимуть з хвоїнками про невмирущу їхню славу...

=o=o=o=o=o=
o=o=o=o=
=6=

Грицько Ранок.

Х О Ч Е Т Ь С Я Ж И Т И .

=====

Я розстідані дні листом осені сіяв
У голодних, як смерть, чужинецьких краях.
Лиш зосталась одна нерозстріляна мрія
Та життєвого поля непройденний шлях.

І любов, що мене колихала, як мати,
Та любов до Дніпрянських пахучих полів,
Де замучену мнє я згубив розіп'яту,
Де я вперше кохав, і страждав, і болів.

Сірий ранок встає, як розначлива дума,
Повторяє вчорашній тривоги закон...
Ось тому якраз хочеться все передумати,
І відчути стократ свого серця вогонь.
Зрозуміти усе і упевнитись вперто,
Що це тільки одна надокучлива мить,
Бо ж не втрачено все і сліди не затерто,
Бо це хочеться жити, щоб все пережити!..

А.ВИСОЧЕНКО.

== ТАЄМНИЦЯ ГІПНОЗУ ==

==7Оповідання7==

Як бачите з наголовку, беремо на розгляд цілком наукову тему. Скажу ще, хто не має звання меценаса, магістра, професора, інженера, редактора, доктора, радника, директора, а з військових не менше сотника, то хай і не береться читати цю річ. Не подумав її.

Проте автор не відчував найменшого сумніву, що до виходу його твору в світ, такі звання дістане геть чисто все письменне та напівписьменне українське населення на еміграції. Тому за кількість своїх читачів він зовсім не хвилюється. Вона, перебігом подій, буде забезпечена.

Отже, починаємо наш повчальний виклад.

Ми живемо в роки нечуваного розквіту науки.

Атом уже не становить жодної таємниці /принаймні для відповідних генеральних штабів/. Його розклали з голови до ніг і навпаки. В свою чергу атом почав уже розкладати всіх і все, що тільки під руку підвернеться.

Взагалі діється нечуване. Ах дух забиває. Страшно!

Майже поруч з розкриттям таємниці атому, розкрито, не менше за своїм значенням, таємницю гіпнозу.

Що вам досі відомо про гіпноз?

Признайтеся, дуже мало.

Ну, насамперед, ви купували квиток, йшли до театру, чи цирку. Там були свідком, як одна людина довго й сильно дивилася в очі іншій. Остання згодом засинала. Тоді, на базання присутніх, вона лизала власну підощу, головою замітала підлогу, співала соромицькі пісні й кукурікала, вгадувала в кого з присутніх розлад шлунку, або термін вагітності котроїсь з пань та показувала дулі.

Взагалі виходило надзвичайно цікаво й смішно.

Безперечно доводилось вам чути і про сеанси лікування гіпнозом. Такі сеанси особливо охоче відвідують невинуваті курці, п'яниці, закохані. Наслідки лікування майже завжди развче однакові: курець починає споживати вдвічі більше цигарок, п'яниця переключається на денатурат, а закоханий на все життя втрачає будь які привабливі якості для жінок.

Гіпноз взагалі всемогутній. При його допомозі можна досягти чого хочете і чого не хочете. Наука його вважає підозливим явищем, що не піддається докладному вивченню та аналізу.

На гіпнозизерів цілий світ дивиться, як на чудодійних чарівників. Через те, правда, при допомозі належної режиски, до їхніх кишень безперервним потоком плинуть гроші.

Дійсно, таємниця гіпнозу величезна, для сьогоднішнього людства просто незрозуміла.

Та вже не для всього.

Принаймні, для нас - емігрантів гіпноз поступово стає звичайною, побутовою справою. Сьогодні ми ним починаємо користуватися вдовж і впоперек. Коли завгодно - він до наших послуг. Так швидко й далеко пішли в цьому, що, навіть, не встигли помітити, як зробили світової слави наукове відкриття.

х х х

Сенс гіпнозу - самопереконання. Ви себе в чомусь впевнюєте до такого ступеня, що самі переймаєтесь вірою у власну вигадку. Досягнувши подібного стану, вважайте завдання виконаним на 99,99%. Примусити повірити інших в те, що ви повірили - дрібниця. Тут вирішальну роль грає гола техніка.

Раз так, нічого складного нема. Дуйте й не кашляйте.

Давайте пройдемо прикладний курс гіпнозу від мочатку й до кінця.

Брамінські факіри й мусульманські дервіші ділили особливих наслідків у самовпевненні. Вони доводять себе до стану абсолютного небуття. Тоді їх можна колоти голками, шмагувати ногами, підпикати вогнем. Вони ні на який біль не реагуватимуть, а заподіяні поранення гояться на очах глядачів.

Ви, очевидно гадаєте, що я вам запропонув негайно взятися до подібних спроб? Помилаетесь, я зовсім не хочу, щоб ви ризикували собою. Головне ж, у разі невдачі, ви таки розшукаєте мене десь на еміграції й чого доброго зажадаєте, на моїй скромній особі перевірити досягнення факірів та дервішів. Ото ж, поради собі доротче обійдуться. Тому, будь ласка, зупиніться, не спішіть перетворюватися в східних чарівників, бо за висліди я не ручуюся.

Про це заявляю і вголос, і привселюдно, і в письмовій формі.

х х х

Розповім вам краще про Миколу Туза.

Колись на Батьківщині виробляв він газову воду. Все йшло нічого, він поважав людей, а люди його. Не те сталося на чужих землях. Куди не приїде, скрізь натрапляє на самих меценасів, магістрів, професорів, інженерів, докторів, редакторів, директорів, радників, сотників, майорів, полковників... Йому бідолашному аж ніяково було з такими достойниками ховатися в бункерах, стояти в чергах, гандикавати ханжон та підірваним титаном.

Прибувши, нарешті, до табору втікачів Микола Туз цілими днями висторював у реєстраційному відділі, але виписатися до картотеки не наважувався.

Якось запитав мене:

- Ви, часом, не чули, чи є окремі табори для простих людей?

Я, звичайно, вкрай здивувався.

- Віда! - признався далі Туз. - Хто тільки не виписується до табору, обов'язково щось додає до свого прізвища.

- А вам, що до того? - Продовжую нерозуміти свого співбесідника.

- Та не хочеться між самими вченими телепнем бути. Тут якоесь звання не зашкодило б. На віку, як на довгій ниві, пригодиться.

- Ну то пишіть, хто вам недає?

- П'ять класів моєї школи.

- Малувато. - Погоджуюся з ним. Тут же, картома додаю - коли б вас загипнотизувати, може щось і вигоріло.

Уявіть собі, Микола Туз дуже серйозно поставився до мого жарту. Мені довелося розповісти все, що сам знав про підвідоме життя, про силу самопереконавання, про тих же факірів, дервішів... Побіжно, на окремому аркуші паперу, записав він собі всі наукові, громадські та військові звання.

Відтоді й почалося.

Вдома Микола Туз негайно поставив завісаску на самогон. Упоравшись з тяжкою працею, розклав на столі аркуш із записаними званнями, зліпив з хліба невеличку опуку й кинув її на папір. Опука впала біля слова професор.

- Годі. - на всю кімнату заревів Туз. - Від сьогодні і я професор!

- Схаменися! - кинулася до нього злякана дружина.

- Не пережи! - гримнув чоловік. - Скільки років прожила зі мною і не знала хто я такий. Сором!

По тому, протягом вечора, він тільки й твердив два слова - я - професор. З ними й заснув.

Сон теж пішов у руку. Маленька виробня газової води перетворилася в світлу, простору лабораторію, де всі ходили в сліпучо-білих халатах, а найголовнішим там був він Микола Туз. Він стояв біля казкових апаратів із стінним годинником у руках, своїм численним помічникам безперервно давав різні розпорядження. Лабораторія виконувала важливе державне завдання - шукала способів, як із часнику зварити найкращі в світі парфуми.

Прокинувшись, знову почав раз-у-раз твердити:

- Я професор!

Коли жінка, відчувачи небезпеку, надумалась піти до лікаря, Микола Туз замкнув двері й ключа заховав до кишені. Знову, аж до ночі безперестанно говорив собі зачне речення:

- Я професор!

Десять на третій чи на четвертий день таки цілком переконав себе, що він дійсно є професор. Тоді пішов до реєстраційного відділу табору й відповідно оформив свою картку.

Перед неділею кілька усім відомих мешканців табору дістали коротенького, видрукованого на машинці папірця:

"Професор Микола Туз запрошує Вас разом з дружиною завітати до нього в неділю о другій годині дня на урочисті входи до табору.

З пошаном

професор Микола Туз."

Запрошені не забарилися розповісти багатьом своїм знайомим про виняткову чемність нової наукової зорі в таборі високоповажного pana професора Миколи Туза. Ті, в свою чергу, вістку передали іншим. Добрячий самогон та відповідні закуски остаточно скріпили становиме щойно виниклого науковця і він незабаром посів посаду бльокового комірника.

Тепер кожному таборянинові добре відомо, що п. Туз - професор. Проте, останній настільки самовпевнився в своєму новому званні, що ніяк не може зупинитися на перших великих досягненнях. Він стремить далі. Ненароком я довідався, ніби йому доручили редагувати шкільний підручник з... фізики. Днями в таборовій газеті прочитав дописа про науковий диспут на тему "Як ми ставимось до теорії Дарвіна".

"На тому диспуті, подає рецензент /теж, очевидно, із вагінотизованих/ - вельми цінні й оригінальні думки висловив видатний професор Микола Туз.

Він сказав:

- Деякі наукові джерела та проведені мною особисто дослідження й спостереження наочно доводять, що Дарвін не мав рації стверджувати ніби людина походить тільки від мавпи. Це відповідає дійсності лише частково. Візьміть для вивчення кілька осіб. І через луну, і без неї, ви побачите, що далеко не всі скидаються на мавпу.

Обличчя однієї людини таке, знаєте, хитрувате, як у бота. В іншій продовгувате, з витягнутими до низу губами - явно кінське. Чимало нашого брата на шиї носить курячу голуву. Самі шиї, особливо горлянки, часто сходять на гусячі вола. А скільки ви зустрічаєте довгих осячких вух? Та чи не ще більше маємо, замість облич, просто свинячі рила?

Все це переконливо свідчить й підтверджує, що люди пішли не тільки від мавп, а і від багатьох інших тварин та птахів".

Під пару Тузові моку поставити пана Тимофія Мазла. Останній колись викладав географів в початковій школі. Після тривалої перерви, зустрівся з ним у таборі для бітківців. Хоч його тут, як учителя знало чимало людей, але пан Мазло несподівано став усім доводити, що він маляр, коли не всевітнього, то найменше всеевропейського мірила.

Та, хоч крім прізвища за ним ніхто нічого малярського не знав - уявляв собі, що всі йому повірили. Буквально на наших очах він зробився "доктором малярських наук". Більше того, з різних замірених молодиків заснував, навіть, "Художню студію ім. доктора Мавла". До студії набирали всіх без винятку, хто тільки зголошувався. Ні на які відібності тут не зважали, бо високоповажний пан доктор урочисто оголосив, що кожна людина має хист маляра.

Під його геніяльним керівництвом усі охочі стануть першорядними митцями.

Заснувавши студію, Тимофій Мавло широкомовно повідомив:

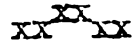
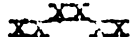
- Віднині я відкриваю нову еру в малярському мистецтві. Досягнута прогресивна мистецтва всіх віків та напрямків малювали з натури лише молодих голих жінок. Я й мої учні будемо робити зовсім навпаки. Ми свої спільні зусилля та енергію віддамо на зображення тільки старих голих жінок. В цьому шукатимемо естетичне задоволення та синтезу вічної краси тіла прекрасної статі. Закликаю всіх старих жінок підтримати нашу величну справу й зголошуватися до студії на посади натурниць. За працю сплачуватимемо цигарками".

Після такого оголошення, таборове жіноцтво різко поділилося на дві партії.

Одна вимагала заслуженого пана доктора негайно притягти до суду. Друга наполягала застосувати більш радикальні методи впливу - підняти його дець на людях і сполосувати митлами, кочергами, рокачами та іншим начинням.

Проте, як би там не було, пан доктор буквально програв. Разом з ним програв і його студія. Всіх її учасників у таборі почали одностайно називати мазлами.

Під опіком свого талановитого керівника мазли працюють і досі. Навіть, розгорнулася підготовка до виставки мазлів. Не можу й уявити собі якого сполоху наробить вона в таборі.

Ми тут розібрали два випадки гіпнозу постійної дії. Тобто, людина раз переконала себе в чомусь, на тому й продовжує весь час стояти. Не йде ні назад, ні вперед, не сходинить на манівці. Вдалося стати професором чи доктором, то й тримається того звання, як воша кокуха.

Але крім постійної, ми ще зареєстрували й гіпноз мінливої дії. Наведемо конкретні випадки.

Справжньої віртуозності досягнув, правда, Андрій Загреба. Той майже щодня вшвирав себе та інших людей усе в нових та нових власних званнях та фахах.

Спочатку він об'явився висококваліфікованим методистом. З цього приводу прочитав навіть кілька пересічних лекцій. Звичайно за платню. Місцевій школі запропонував свої послуги, як викладача всіх без винятку дисциплін, до таборової газети написав кілька віршів, на агрономічних курсах намагався провести цикл лекцій за темою "Статтєве життя трав'їдних тварин". Згодом він узявся за організацію драматичного театру, потім відкрив високу школу гри на сопілці, нарешті повідомив усіх, що він окуліст. За останнє, він, до речі, від широкої громадськості дістав звання професора окузаметення.

Та можливості Андрія Загреби справді невичерпні. Він виступав у нас і як соціолог, і як знавець людського кохання, рибальства, римського права, і, як теоретик кушварення. Величавть його всіма відомими титулами відразу, тобто меценас, магістр, професор, директор і т.ін. Успіх мінливого гіпнозу в пана Загреби шалений, ні з чим незрівняний. Просто не Загреба, а вундеркінд!

В захопленні здобутими перемогами, подиву гідний всезнавець передав уже куті меду. Принаймні, керівник клубу примушений був нещодавно вивісити небувалу досі афішу:

"Лекція професора Андрія Загреби на тему: "Кориль доби Олександра Македонського" за одностайним бажанням таборян - не відбудеться".

Звідси для самих найщасливіших і обласканих долей гіпнотизерів випливає єдина мораль - крути та не перекручай!

Знайте хлопці міру, інакше піймаєте облизня. З гіпнозом, так само, як і з атомом, жартувати не можна. Ломака про два кінці.

Але робити застереження не входить у наш обов'язок. Ми обмежуємося лише найскромнішим завданням - повідомити Всесвіт, що таємниця гіпнозу вже відкрита. Кожний скільки хоче може скористатися з неї. Цілковита безпека гарантована. Ми, наприклад, вживаємо свій винахід по саме нікуди. І нічого. Покищо не спостережено жодного нещасливого випадка. Це вам не атомові бомба. Все йде, як по маслу.

Не вірите? Будь ласка, приїздіть до наших таборів. Самі переконаєтесь у тому, що все мною написане - суцільна правда. Дав вам слово... тех дипломованого інженера.

=====

Не схиляйте вділ прапора,
Лиш держіть його високо!
І не знайте, що покора,
Страх нікчемний, думка хора!

Богдан Ленкий.

o-o-o-o-o

Хапай за гриву хвили й момент!
Шекспір.

З ЖИТТЯ ПТАХІВ.

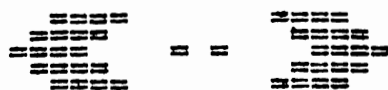
В зоопарку було три птахи - подружки європейських гайворонів і американський крук - одинак. Ми знали, що крук-одинак і самиця-гайворон любилися між собою. Їхні клітки стояли поруч і вони мали звичку "розмовляти" через залізну сітку, міцно притискаючися до неї, тріпочучи крилами і жасливо кракаючи один до одного. Здавалося, що гайворон-чоловік ніколи не звертав на це жадної уваги.

Кохання було таким палким, що публіка почала звертати на нього увагу. Кожної весни, коли пристрась птахів досягала своєї вершини, якийсь старий джентльмен писав сумні листи до куратора з проханням покласти край мукам вірної любови.

Нарешті куратор погодився, хоча його знання птахів і говорило йому, що гайворон-чоловік, залишившись без дружини, може засумувати й загинути. Зустріч птахів була така зворушлива, як побачення двох закоханих людей, довгий час розділених тюремними ґратами. Крук полетів у найвищий куток своєї клітки і, нестримно-радісно махаючи крилами, повернувся звідти, несучи в дзьобі шматочки м'яса, які він старанно ховав там від нас. Цими збереженими шматочками годував він свою наречену.

Очевидно покинутий чоловік-гайворон був самотником по натурі, бо його апетит і хороше самозабуття ще збільшилося.

Закохана пара зараз зовсім стара. Обовони майже сліпі. Але вони все ще горнутьсЯ один до одного і кожної весни починають гніздитися з усім захопленням молодих птахів.

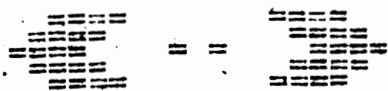

Оглядаючи клітку з пташками, придбаними від приватної особи, куратор спостеріг білоголового дрозда з відбитим дзьобом.

Птиця без дзьобу засуджена на голодну смерть. Аде дзьоб заміняє їй і ніг, і виделку, і шклянку, і пальці. Але цей дрозд був ситий і виглядав якнайкраще. Разом з тим видно було, що дзьоб відбито давно, бо рана вже цілком зажила.

Згодом куратор побачив європейську сойку, що набравши повен дзьоб їжі скакала до дрозда. Прискакала і сунула їжу в роззявлену дірку. Дрозд закричав і затріпотів крилами, як це робить птиця-самка, коли сидючи в гнізді просить самця погодувати її. Сойка пурхнула назад, щоб набрати ще їжі.

Поки сойка була живою вона годувала свого безпомічного товариша. А коли через три роки вона померла, її обов'язок почав був виконувати слюбовець-птичник. Та йому це не вдалося. Впродовж тижня білоголовий дрозд загинув.

"Рідерс Діджест"
листопад 1945 р.

Переклад О.Соловей.

21 липня 1946 р. з ініціативи Клубу Української Молоді та Пласту в таборі ім. Лисенка, в Генновері, відбулося велике свято молоді. В програму свята входили: ранковий звіт, перемарш таборової молоді, Божа служба, фізкультурні вправи, різного роду змагання та забави. Крім цього, під час свята відбувся великий ярмарок з різними несподіванками та міжтаборове змагання у відбиванні. Під час цього свята, після служби Божої, отець Семен Іжик виголосив промову, яку ми і подаємо нижче. /Ред./

УКРАЇНЬКА МОЛОДІ!

Коли гляджу на отруєно уставлені лави Клубу Української Молоді, Пласту, гімназійного юнацтва, шкільної дітвори тут, на таборовому майдані, на спільному святі, то моя думка ліне ген до Льва-города, а зір спочиває на площі "Сокола-Батька".

Там часто злітали, наче птахи до гнізда Січі, Соколи, Пластуні, Луги та творили одну Родину з одною метою та одним ідеалом. А як вершок та виш найбільшого ідеалізму пригадується мені пам'ятний день 7. травня 1933 р., що минув під кличем "Українська молодь Христові!" Непроглядні тисячі молодого прі-ту промаршували маніфестаційно вулицями Льва й на площі "Сокола-Батька" під час польової Служби Божої піднесли руки вгору, окладаючи присягу на вірність Христові.

Слова присяги: "Ми хочемо Бога!" - понеслися на хвилях вітру ген далеко за Збруч і почули його молоді Брати, яким забороне-но було виявляти назовні ової найсвятіші релігійні переконання та впропано в них, що "нема Бога", "не хочемо Христа!". Але бачу, що ворог не потрапив таки вирвати з Ваших сердець Бо-га, не опромігся знищити те, що ви виосали з грудей своїх мате-рів, чим були надхнені степи широкої України, чим насичений Дніпро-Одарица, що засіяв св. Володимир Великий, за що кляли ової зубаті голови Козаки-Запорожці, чим просіяний наш черно-зем, чим напоєний воє простір Сонячної України, те, що перей-шло в кість і в кров, того ніхто не знищив і не з н и щ и т ь!

Це ж діло Всемогутнього Бога!

А хто ж "Яко Бог?" і сили пекельні не одоліють, не перемо-жуть її." і не перемогли!

Ось тут своєю поведінкою задовняєте Ви нас, що з Богом починаєте. Звертаєтесь в молитвах до Всевисшнього про благосло-вення Ваших Юних Чернівів, Ваших починів.

Отже, це найкращий доказ і найбільша записка крадої май-бутності не тільки Вашої, але й цілого Народу, бо яка молодь, такий буде й нарід.

Молодь - це ж "Цвіт України й краса". Це ж життя, це ж мрія, це ж надія, на яку глядять батьки, учителі, вихователі як на своїх наступників.

Борці чекають на Вас, як на овоїх помічників, а поневоле-ний нарід глядить на Тебе, Дорога Молоде, як на овою Волю!

Чуєш, Українська Молоде, що "на Тобі мільонів отан сто-їть, що за долю мільонів мусиш дати Ти отвіт".

Чи здаєш собі з цього справу? Чи бачиш, що "люд у кайда-ках, край у руїні, навіть молитись порог не дасть!"

Чи знаєш, що Ти маєш принести визволення?

Чи здаєш собі справу з цього, що ми тут, на скитанні, на чужині, викинені з-під теплої рідної стріхи, живемо з ласки чужого світу, а невдовзі будемо здані на власні сили.

Чи здаєш собі справу, що на Тебе звернені очі всіх чужинців, які обсервують Твої кроки, Твою поведінку, Твою роботу, Твої здібності. І по тобі судить і судитимуть весь наш нарід.

Чи знаєш, що Ти тут на еміграції є мірилом і що кожний з Вас для чужинця є послом української справи. По Вас пізнає світ: "Чи Ви сини, яких батьків, ким і за що закуті..."

Чи знаєте, що від Вашого поводження рішатиметься доля Ваша і доля цілої нашої еміграції? Чи відчуває Ваше серце той жах боротьби Братів-ровесників з Карпатських гір?

Чи доходять до Ваших ушей стогін Батьків, Братів, Сестер за ґратами тюрм? Чи ж не чуєте брязкіт кайдан закутих Братів по замерзлих снігах за кільчастими дротами? Чи ж можете Ви бути байдужі, коли Край купається в крові, коли Батьківщина у вогні горить, а ми самі непевні завтрашнього дня?

Чи ж можете затикати уха, щоб не чути братнього крику про порятунок? Хто ж їм і нам допоможе? Хто ж їх визволить? Світ?

Чужа ласка? Милосердя? Гуманність? Конференції?

Ні, Мої Дорогі! Сила в нас самих! Як самі собі не допоможемо, то ніхто нам не допоможе. Як власними кистками і власною кров'ю не промостимо собі шлях до Воли, то її мати не будемо.

Волю здобувається не плачем, не просьбами- меморіалами, а мечем і боротьбою.

Ось ясний і відкритий шлях перед Тобом, Молоде!

Чи Ти приготована на це? Чи ж маєш на це знання, факт, гарт, вправу й готовість?

Хто ж це дасть Тобі, хто ж Тобі в цьому допоможе?

Знання і факт здобудеш у школі, а гарт, виховання, готовість здобудеш у організації, в Клубі Молоді, в Пласті.

То ж працюйте, учіться, гартуйтеся всі в організаціях своїх. Не марнуйте ні хвилини на пусті забаби. Бо в тому критичному стані, в якому тепер перебуваємо, не час на гульню, танці, горілку, розпусту, сварку або партійність. Бо ж це злочин і не прощений гріх перед Богом і перед Нацією.

За Твоє життя закладає колись Нація рахунку. Коли відчиняться Золоті Ворота Вільної Батьківщини, то на них стоятимуть завзяті зелені лицарі й будуть гостро питати: "Що ж Ти робив на еміграції?" Покажи, що в твоїй голові і що в руках? Чи Твоя голова повна знання й досвіду, і Твої руки чи озброєні ремеслом?

"З пустою головою і з порожніми руками нікого не пустимо!"

"Бо тут все знищено і треба власними силами відбудувати!"

Всяких дармоїдів, самогонщиків, морально низько занепадлих, тих уолх, що своїм поведінням псували українське ім'я перед світом, гонитимуть далеко від Золотих Воріт, щоб не заразити тих чистих, мов хрусталь, синів України, які щоденно власною кров'ю обмивалися.

А тих, що не змарнували ні хвилини на еміграції, покінчили школи, набрали фахового знання, вивчили чужі мови, покінчили курси, навчилися ремесла, жили морально, виховувалися у добрих організаціях, тих, які гідно репрезентували Україну перед чужинцями, для тих широко відчиняться Золоті Ворота Батьківщини.

Ось, Дорога Молоде, прийми тих кілька слів від мене, свідника- Приятеля Молоді, члена Пласту, як бажання, просьбу, вимогу від цілого народу, старшого громадянства, яке дорожить Тобом, Молоде, і чекає від Тебе кращого завтра.

Пам'ятай, Дорога Молоде, що гаслом Твого життя, куди б Тебе Доля не кинула, було те, що заповів заповітник світового Скав-тингу англійський генерал Байдєн Пауль:

"Вірність Б о г о в і, вірність Б а т ь к і в щ и н і й П о - м і ч іншим."

"БОГ і УКРАЇНА" - ці слова повинні бути виряті в Твоєму серці та написані на Прапорі, з яким підеш у боротьбу.

Хай між Вами западає згода, любов, Братерство та хай нава-жди зникне партійність, територіальний "патріотизм".

Бо ж ми діти одної МАТЕРІ-УКРАЇНИ.

Не тільки на словах і в мріях будьмо соборниками, але і в практичному чині, а тоді напевно засіє нам СОНЦЕ ВОЛІ!

o=o=o=o=o

П.Карпенко-Криниця.

М С И Л А.

Жаріє осіннього листа мідь...
Не сонце ж довкола - вогні зловіщі:
Одних відступила проклята збрідь,
Другі їх змінили і от - живі ще.

У селах неспокій: наруга й плач...
Метнулися в сторони наші села -
Суремить, суремить уже сурмач
і ніч воделюбним дороги стеле.

В містах чорних петель відчай завис...
Міста стрепенулись - нервовий рух там
і люди пливуть в український ліс,
Мов безліч корвет у знайому бухту.

Ну й буде ж, як листя, в ярах могила,
Ой буде кругом, полонянко мила,-
Між двох найчорніших руїни сил
Підводиться третя, живуча сила.

3.9.1943.

=o=o=o=o=o=
=o=o o=o=
o=o=o

== Чим довше я живу, тим більше переконуюсь, що різниця між одним чоловіком і другим, між кволим і сильним, великим і незначним - полягає в енергії, в непохитній постанові, в одній яно зазначеній цілі, що знає лише смерть або перемогу.

Новель ВІКСТОН.

== Любим життя? - то не марнуй часу, бо з нього власне й зіткане життя.

ФРАНКЛІН.

== Людям не бракує сили, але бракує волі.

Віктор ГЮГО.

М.Щербак.

X X
X

...і я здригаюся... О, Мати!
Душа в тривозі і журбі -
Ти так дала мені багато,
А я так мало дав Тобі!..

=O-H=O=H-O=

Ю.Вурлякivecь.

П О Л І С С Я .

Я розумію твій смуток, Полісся,
Мов в осінь буєлиний під хмарами крик.
Я йшов по болотах твоїх і узліссях,
і опомин у серці ні трохи не зник.
Неначе тоді гомін лісу надходить
і вибиває всю темінь до дна.
Ти знаєш, що я полюбив твої води,
Коли в нас, мов повідь, весна.
Та змиється кров, де проходили битви,
Полине весна без воляких звичаг...
Закадять туманом, відправить молитви
По вбитих, Полісся, коханих синях,
Яким не побачити льону на нивах
і мочу на стріхах захурених хат.
Над мертвими встали ліси говірливі
і про життя ім верхів'я шумлять.
Так, я розумію твій смуток, Полісся,
Мов нашої долі нев'ялий полин...
У бурях греми, розридайсь чорноліссям -
З тобою журитися буде твій син.

=H-O=O=O-H=

Лі-Тай-Пе.

П Р О Щ А Н Н Я .

Щасливе й дороге "Учора" відлетіло.
"Сьогодні" давить, мов тісний жіночий черевик...
Птахів в осінню путь несуть вже вільні крила,
Летять на південь до країв нових.
На башті оточує, до них й руки простягаю,
А келих не вином - сльозами наповняю.
Пташки! Людський поет - я хочу бути з вами,
Пісень ваших співають, летіти з вами в путь.
Я від землі відштовхуюсь ногами,
Та вас і неба я не можу досягнути...
Хто часу водоспад мечем зрубати воялі?
Журба спливає в житті, мов бруд поверх вина.
Щасливе дороге "Учора" відлетіло...
Я сяду в човен без вітрил і без стерня.
Моїм волоссям сивим вітер буде гратись,
На хвилях човен вниз і вгору колихатись...

Найбільший китайський поет.

Переклав з німецької мови
Ів. ТВЕРДИЙ.

ЛЮБОВ І ШЛЮБ
- " " " " " " " " " " " " -

/Окорочена доповідь, прочитана на Самоосвітньому
Гуртку молоді /.*./

Тема, пл сьогодні актуальна. В питаннях любови і шлюбу на-
ша молодь стоїть на роздоріжжі. В її ряди кинуте гасло "перео-
цінка цінностей", але допомоги й керівництва в розв'язанні про-
блем, що пов'язані з питаннями взаємовідношень статей та улашту-
вання родинного життя, не подано, життєвий досвід і інші підста-
ви дають нам право поставити це питання перед нашою молоддю в
порядку деяких порад, питань та обговорень.

Любов... Важко знайти інше слово, яке б так часто вживалось
і яке б мало стільки відтінків у своєму значенні. Ми любимо ра-
но вставати, смачно обідати, прикрашати кімнату квітами, читати
літературу, любимо дітей взагалі /чи своїх тільки/, любимо своїх
батьків, братів, сеестер, не любимо блондинок, сварливих, але ко-
ли вони нам сподобаються, ці вади прощаємо і любимо вже їх...
і тут же: Петро любить Марію, вони одружуються... Михайло люби-
ться з Ларисою, але про одруження й слухати не хочуть...
Всі ці "любить", "люблю" змістом своїм цілком різні поняття.
Батьківська любов чи сестрина - зовсім не те, що любов подружжя
чи людей, які прагнуть стати подружжям. Нас тут цікавить лише
та любов, яка існує між різностатевими чужими особами і приво-
дить /чи може привести/ до одруження, тобто створення родинного
життя/ діти, спільне господарство, взаємодія/ Це особлива любов.
Це глибоке, часто до самозабуття почуття, яке штовхає особи до
духовного й фізичного злиття, часто не знає ніяких перешкод у
своїх домаганнях, ладне піти на любов'яку чи жертву, аби здійсни-
ти бажання...

Як виникає таке почуття, ніхто не може з'ясувати... Славно-
звісний Гарібальді випадково, напуваючи коня, зустрічається пог-
лядом з американкою й вони безумно закохуються, одружуються, й
залишаються на все життя найвірнішими друзями, товаришами і спів-
учасниками героїчних вчинків, не в однаковій мірі посильних для
обох... Випадкова зустріч в театрі, вагоні, у знайомих викликає
між двома особами любов і приводить до щасливого /чи навпаки/
Родинного життя. Часто бачимо приклади такої любови осіб, між
якими, на думку сторонніх, не могло бути й мови про любов/різни-
ця в статурі, дородності, розумовому розвитку, віковому стані/.
і все ж між ними існує любов палка, тривка. Любови можна сподіва-
тися в найнепідхідніших моментах /зточки зору сторонніх/.
Наслідки ж в таких випадках бувають не завжди бажаними і для за-
коханих, і для суспільства. Тому в самоплинність стихійність лю-
бови треба вносити певну нормалізацію.

Безперечно, в основі любовних почуттів лежать інстинктив-
ні збудники /продовження роду, самозбереження/. Та не завжди
інстинкт правдиво керує, тому не завжди треба коритись йому.
Нормальні люди можуть подавити свої інстинкти, керувати ними.
Отже, вони мусять вносити певну організованість і свідомість в
свою любов. Кінцевим етапом любови являється шлюб, як засада
родинного життя. Але чи це природньо й бажано?..

+/ Містимо в порядку дискусії /Ред./.

Крайні ліві теорії /марксизму/ висунули гасло: родина мусить відмерти! А їхня практика спрямована на врубнування родини, на підриг моральних основ її існування. В цьому виявляється глибока некультурність, обмеженість і ворожість соціальному добробуту.

З того часу, як появилася в історії розвитку людства родинна форма співжиття, ця форма завжди мала прогресивний характер, була передумовою індивідуального й соціального господарчого розвитку. І немає жодних підстав, які б давали право зробити висновок про застарілість чи непотрібність цієї форми. Навпаки; експерименти в деяких країнах з рубнуванням родини доводять, що такі напрями організації суспільного життя цілком шкідливі; відбувається яскравий процес морального і матеріального занепаду людини. Тому завжди вітаємо любов, яка приводить до одруження, і картаємо ті випадки, в яких родинними намірами прикривається грубий інстинкт. Зверніться до історії людства, до жоденної практики, до великих імен, і ви побачите, яке значення в житті людини, в її творчості має родина. Скільки мук завнала знаменитий математик Софія Ковалевська, яка не мала сімейного щастя. І як високо цінила це щастя Леся Українка,

Родинне щастя творить переважно жінка. Вона його організує і поповнює ароматом високих привань, або затмарує важкими хмарами. Тому до жінки ми ставимо особливі вимоги в питанні любові і шлюбу. Пригадайте родинне життя Куліша, Пушкіна, Шумана, згадайте, яке значення мала жінка в творчості Данте, Шевченка, Чайковського. Великі муки терплять одинаки. Їх життя майже завжди носить в собі багато ненормального /Гоголь, Нечуй-Левицький/.

Любов, яка приводить до родинного життя, не завжди проявляється в нормальний віковий час. Нанне прокидання такої любові є аномалія і загрожує як особі, так і суспільству /дегенерація, передчасне знесилення/. Ухилення, утримування від такої любові також аномальне явище /аскети/. Колиб подібна практика поширювалась, людство стало б перед фактом своєї деградації. До такого характеру явищ відноситься так звана платонічна /безполова/ любов. Вона є або маскування, або наслідок якоїсь дезорганізації /вдебільшого не відчуваної її носіями/. Наша любов має на меті і фізичне зближення осіб. Такий біологічний закон. І коли про це уникають говорити ніби з причини соромливості, то це лише побутові традиції. От чому мова мусить іти про любов душі і тіла. Не треба ставити на шлях сентиментальних панночок /і тим уподоблюватись струсам/, які ніби визнають лише духовну любов. Отже в питанні любові двох різнополних осіб величезне значення має і тіло. Не лише фізичні, а й духовні якості мусять викликати до себе потяг. Але потяг лише до тіла ні в якому разі не мусить відхиляти любов до душі, до духовної половини партнера.

Віще подані міркування приводять до важливих висновків: любов між двома рівнопалими особами має величезне значення і завдання. Її необхідно організовувати. Як це робити?

Чи можна обмежитись лише емоційним проявом потягу /любви/ до іншої особи? Наші емоції-це особливий вияв нашого душевного життя, нашої душі. Емоції, крім інших ознак, характеризується своєю нестриманістєр необгрунтованістєр, випадковістєр. Коли їм дати волю то побудована на них любов може довести до зовсім небажаних наслідків. Емоційне захоплення звичайно короткотермінове, а родинне життя - на весь вік. Отже до емоції необхідно додати розсудок як контролюючий і регулюючий чинник. Емоційна в основі лю-

бов мусить бути обгрунтована розумом. Ним мусить бути освітлене все, що може затмарюватись емоційним захопленням і піднесенням. І даремно думають, що внесення в любов розсудковості знижує її. Ми думаємо інакше. Розум освоює, обгрунтовує любов, підводить під неї потрібну базу. Він захопить і той час, коли емоції потухнуть. Так звана вічна любов може бути лише тоді, коли вона обгрунтована об'єктивними /позаемоційними/ даними, при тому правдивими, безфальшу, без самозаслішлення. В такому напрямку і мусить іти виховання і самовиховання молоді.

Підшукування пари - один з найскладніших моментів, багатий на непоправні помилки. Ми певні, що коли б люди більше знали один одного, то питання любові й шлюбу розв'язувалось би скорше, легше і доцільніше. Досить поширена помилка: шлюбний вибір робиться надто рано... Гімназист і гімназистка другої класи, тобто діти 12-13 років /подаємо конкретний факт/, поклялись у вірності на все життя й пообіцяли одружитись по скінченні школи. Слово було додержано, але дитячі почуття, такі нетривні, пізніше зовсім змінилися. Висока мораль - вірність даному слову, була додержана, але родинне життя обернулось в пекло. Або надто поспішно, в декілька днів чи, може навіть в декілька годин приймається рішення безпідставно, під впливом якогось почуття, в лабетах якого потім примушені перебувати.

Можна подати нашій молоді такі поради: не поспішайте з висновками про свою любов, а придивіться до того, кого любите, вивчіть його /нехай діє розум/. Вивчіть родину коханої, бо батько й мати - це прототипи доньки й сина. Пізнайте у всіх моментах життєвої діяльності в роботі, розвазі, духовних заняттях, переборюванні труднощів, ставленні до інших, моральна стійкість, жертвенність, ідеали, смаки, звички, поступовання. Вивчіть усе це й прикиньте до своїх вимог, до таких своїх якостей. Ми не хочемо ставити вимогу, що одружуватись можна лише тоді, коли пара надто висока своїми якостями, "свята" під усіма поглядами /це базано було б, та не реально!/. Але треба знати перед усім одне одного, щоб зарані узгодити окремі індивідуальні властивості, щоб не розчаруватись потім.

Кого ж вибрати? Однотиповість чи розбіжність характерів? На це питання важко відповісти. Тут вирішують особисті нахили. Можна сказати: вибрати так, щоб можливі були порозуміння між особами на ґрунті їх розходжень. Треба зважати на духовне й фізичне задоволення, що тісно пов'язується з індивідуальними смаками. Погодженість, однотиповість характерів може викликати неприємні почуття буденщини, одноманітності. Але і непримиримі розходження також не ведуть до добра.

Казуть, найкраще партнера пізнати в подорожі. Практика стверджує правдивість цієї мудрости. Важливо згадати тут слова поета:

"Не в бучнім бенкеті друзі пізнаються...

Вони пізнаються бідою...

Як лихо нагряне, і слізки полляться,

Той друг, хто заплаче з тобою

Відомості від інших про закоханих дуже важливі. Їх треба мати на увазі. Але народня мудрість каже: людей питай, а свій розум май, в нашому випадку це особливо важливе: тут може бути об'єктивне вивітлення, егоїзм, заздрощі, особисті порахунки і матеріальні вигоди. Всьому цьому не може бути тут місця... Розуміється, такі відомості необхідно одержувати делікатним способом, а не "хуторським".

Перед тим, хто не мав ще власного родинного життя, ці труднощі не зрозумілі і далекі, можуть показатись нереальними. Між тим вони часто при найкращих намірах спричиняються до великих неприємностей... В період любові все малюється у світлих тонах. Так і в перші тижні-місяці. Але проходить час і перед очі/цілком природньо/ впливає буденність з її спрощеністю, недбайливістю, розхристаністю, турботливістю; мимоволі виявляються негативні риси, може й дрібненькі, але вони лізуть у вічі своєю несподіванкою, незвичністю; матеріальні труднощі розхиляють дошлюбний ідеалізм, оптимістичність. Починає гнітити одноманітне життя і набридати одне одному. Підозрілість, боязнь за близьку істоту викликають ревності, спочатку шляхетні, як наслідок палкої любові, а пізніше те, що перетворює життя в bagno підозр, докорів, погроз, а то й кулачної розправи... Діти... Неоднакове ставлення до них у жінки і чоловіка. На ґрунті розходження характерів, розходження ідеологій, мети життя, часом "дружне" втручання та поради "добрих" сусідів приводять подружжя до небажаних наслідків...

Як же уникнути тих небажаних наслідків, які можуть виникнути в родинному житті через згадані труднощі.

Обмежуватись лише чуттями у виборі друга життя неможна. Почуття часто обманливі, тимчасові, тому до них необхідно приєднувати здоровий розум і ним освітлювати певні і можливі кроки. Родинне життя-це не приємні почування періоду закоханості, а складне явище, яке приходить у зовсім інших умовах, ніж період підготовки до нього. Тому любов треба підсилити, скріпити зміцнити чимось таким, щоб не було тимчасовим і не впливало з вільних почуттів. Подружжя мусить подбати про набуття взаємного авторитету й міцно заховувати його. Такий авторитет без почуттів дасть підстави для близькості...

Егоїсти ніколи не бувають гарними сім'яними. Вони чаще всього обертаються в родинних деспотів. Такі особи завжди проти найважливішого в родинному житті- рівноправності подружжя, яка може хитатись лише в зв'язку з більшим чи меншим авторитетом одного з подружжя... Треба виховати в собі вміння прощати. Прощати без спогадів, докорів. Це не проста річ, як може видатись на перший погляд.

Прощати й забувати те, що заважає в родинному житті... Потрібне співчуття, розуміння, довірливість, сердечність, прагнення найповнішого задоволення бажань/ умотивованих/ другої сторони, взаємодопомога. Треба шанувати особу другого, не влізати в його таємні переживання. Ширість, правдивість, одвертість, повсякчасна коректність, внесення приємності навіть в припустиму банальність. Створення спільних ідеалів, мети життя і дружня боротьба за них. Нарешті, звичність, яка мусить явитись в наслідок дружнього співжиття і співпраці. Ось ті вимоги, лінією яких мусить йти самовиховання молоді, як підготовка до родинного життя. А над цим мусять стояти чоловік і жінка, як з одного так і з другого боку, глибока правдива інтелігентність у стосунках і вимогах. Вона усуне дріб'язковість, якої так багато в родинному житті.

Коли, не зважаючи ні на що, між подружжям немає згоди, пануватиме колюче нечепу, тоді краще "гордіть вузол" не розв'язувати, а розрубати, бо жертви тут не допомагають. Треба тільки не забувати про дітей, і їх інтереси. Шляхетність подружжя мусить поставити їх на першому місці і зробити їх основою свого родинного життя. Дітям треба принести в жертву свої особисті вигоди.

Ми лише за легалізований, освячений традиціями шлюб. З цього погляду необхідно організувати й дошлюбні відносини, в яких особливо цінна порада поета:

...Моя рада — до заручин

Не цілуй його...

На жаль, наша практика родинного життя в більшості далека від того, що мусить бути. А наша молодь заражена бацілами, які отрують чистоту і дошлюбних, і післяшлюбних відносин... Завданням школи і передової частини суспільства повести рішучу боротьбу з тим, що вносить дисонанс в правдиву любов і правдиві родинні відносини. Тоді родинне життя і перед тим період любови будуть особливо приємні, ушляхотнять людину, піднесуть її вище в духовних якостях.

Проф. Б.

=Ф=Ф=О=Ф=Ф=
=О=О=О=О=
=Ф=

М. Щербак.

=====

х х

х

В небі гуркоче, здригаючись, грім,
Ніби розпростує вирослі крила...
Мила, кохана, дай руку! Ходім! —
Вітер хвилює і шарпа вітрила.
Серце забилося?.. Що це — печаль,
Чи заблукалась тремтлива тривога?
Вабить мене, наче мариво, даль,
Зорі далекі та мрійна дорожа.
Що там по той бік нев'янучих зір:
Приязнь орієнтує, чи принада обнови?
Чом ти хвилюєшся? Чого докір? —
Все переможемо во ім'я любови!

-О=О=О-

Ш И П Ш И Н И Ц В І Т .

Шипшини пвіт, принесений із гаю,
Ти приколола до моїх грудей.
Відтоді, мила, спокою не знаю,
Відтоді не зімкну своїх очей.

Куди не йду: шумлять гаї довкола,
І радісно, і тріпотно в груді.
Ти, мабуть, серце глибоко вколола
Шипшиною колючою тоді...

+С=О=О=О+
=О=

Кожний із нас повинен дбати про моральне самоудосконалення, бо це є джерело загального добра. Бо коли початок не удосконалений, то як може бути удосконалений кінець?

Конфуцій.

АТОМОВА СМЕРТЬ.

Заінтересування атомовою енергією, а зокрема атомовою бомбою зростає з дня на день. На жаль, це заінтересування не йде в тому напрямі, який несе благодать збіднілому й вичерпаному через останню світову війну людству, а радше в тому напрямі, які страшні нещастя знищення несе в собою ця найстрашніша модерна зброя, що її на звання атомової бомби. Перспектива атомової смерті стає у цілому своєму страхітті перед безталанним людством.

Невідомо коли й чи взагалі повниться справоздання про пробу з атомовою бомбою при бікінському атолі. Ця проба інтересує врешті військових спеціалістів, що хочуть знати, які зміни треба внести у цей новий винахід при веденні морської війни.

Однак цивільне населення, а передовсім мешканців великих міст інтересує більше та "проба", що її в середині минулого року переведено в Японії, коли то на два японські міста - Гірошіму і Нагасакі скинуто по одній атомовій бомбі.

Спеціальна британська комісія провела цілий місяць листопад 1945 р. в обох японських місцях, поразених атомовою бомбою. Крім цього мала вона до диспозиції усі рапорти й виклади дослідів так японських чинників, як і американської преси. Науково зібрані й покласифіковані висліді праці цієї комісії оголошено саме в липні цього [1946] року й то рівночасно в Великій Британії і в Америці.

Британських спеціалістів цікавило в першу чергу те, які наслідки викликала б атомової бомба, коли б вибухла над більшим британським містом. Отже, коли б над таким британським містом вибухла одна атомової бомба тієї самої величини й на такій самій висоті, що бомба, яка вибухла в Японії, то було б зразу знищено 30 тис. домів, 35 тис. домів було б повністю пошкоджено і біля 100 тис. легко пошкоджено. 400 тис. населення опинилося б без даху над головою з того половина могла б вернутися до своїх домів, відремонтувавши їх. Це становило б мешканеву проблему, бо 50 тис. загинуло б від вибуху бомби негайно, або вмерло б протягом найближчих 8 тижнів, а решта 50 тис. мусіла б піти до шпиталю з надією врятувати життя.

Щоб уявити собі, що означає практично 50 тис. жертв від вибуху однієї атомової бомби, звіт британської комісії пригадує, що протягом цілої війни 1939 - 45 рр. в Лондоні загинуло 30 тис. осіб від повітряних налетів, а в цілій Великій Британії разом загинуло 60 тис. Автор звіт зазначає, що найважчою проблемою для протиповітряної оборони було б зібрання й поховання трупів побитих. Комісія зазначає, що вона ще в листопаді 45 р. натрапляла в Нагасакі й Гірошімі серед руйнованих розбитих будинків на людські кістки, що їх японська протилетунська оборона не змогла знайти й поховати. Осередки вибуху можна було встановити в обох містах із відносно великою докладністю, послугувувачись методом роблення висновків з різних проявів дії атомної бомби. Чим ближче до центру, тим смертність була більша. Отже в окрузі до 1/4 англійської милі % вбитих становить 95%, а далі ще за півмилі цей процент зменшився до 35%, в окрузі слідуючій чвертки милі виносив він 58%, а ще в дальшій чвертині вже лише 35%. В дальших двох кругах одначе вже влучі довгим на півмилі ці відсотки зменшуються нагально. В окрузі

від одної до півтори милі цей відсоток виносить 13%, а в крузі від півтора до двох миль вже лиш пів %. Досі нігде не по- дано висоти, на якій вибухла одна чи друга бомба. Звіт британ- ської комісії вказує, однак, що коли б бомба вибухла нахче, засяг смертності й знищення додо простору був би може корот- ший, але в цьому меншому просторі смертність й знищення були б ще більші, ніж в Гірошімі й Нагасакі.

Якже виглядав сам вибух?

Отож мешканець одного чи другого японського міста, що на ньо- го впала атомово бомба, побачив в хвилину вибуху в першу чер- гу осліплючу білу блискавку, що залила цілий небозвід, опіс- ля відчув [якщо зберіг ще здатність відчувати] напір повітря, дойшов після цього почув величезний гуркіт вибуху, закінчений грюкотом падаючих будинків. У слідуючому моменті - бо ця пер- ша фаза не тривала довше, як один момент - місто огорнула страшна темрява, що виникла з величезних хмар пилу. У цій те- мряві виникали й поширювались пожежі, яких не було і в майбу- тньому не буде кому гасити.

Звіт комісії пригадує, що теоретично атомово бомба відповідає 20.000 тонн найсильнішого вживаного досі вибухового матеріалу, званого в скороченні Т.Н.Т. [трінітролсь]. Цей Т.Н.Т. діє однак майже виключно силою експансії [поширення] величезної кількості нагло витвореного газу. Діяння високої температури, витвореної вибухом, є дуже мале і має значення лише в безпо- середньому сусідстві вибуху. Щось зовсім інше діється з ато- мовою бомбою. При її вибуху слід відрізнити кілька моментів. Один з них це нагріття на малу хвилину повітря до дуже висо- кої температури. Це викликає подув повітря далеко сильніший від подуву, що його викликає вибух звичайної бомби. Другий мо- мент - це різного роду випромінювання, а саме: випромінювання звичайного світла, далі випромінювання хвиль довших, ніж сві- тло, себто випромінювання тепла, незалежно від нагрітого вже повітря, і в кінці випромінювання хвиль коротших від світла, себто променів Рентгена і правдоподібно т.зв. променів гамма. Подув атомової бомби не розбив частин будинків, як це буває під час вибуху динамітної бомби. Подув атомового вибуху роздро- бляє на порошок слабші будинки, вгнічує до середини дахи силь- нішим будівлям, що були ближче центру вибуху, а далі від центру вибуху скручує залізобетонні будівлі у якісь конвульси- вні форми. Цей подув є такий сильний, що наступне діяння ви- кликане створеною на момент повітряною порожнечою, що має ве- лике значення при вибуху звичайної бомби, тут не відіграє ні- якої ролі, бо за першим замахом уже все зістало завалене. Оче- видно можна будувати будівлі, що витримать цей страшний подув, давши їм грубші, ніж досі, стіни. Деяку охорону перед страшним подувом, викликаним атомовою бомбою, дали б ті типи протилетунських сховищ, що їх в минулій війні вживано в Англії. Цілковиту охорону дають глибокі підземні споруди, на зразок схоронищ лондонської підземної залізниці. Не підлягають зни- щенню теж підземні газові й водотягові рури, зате всі наземні технічні влаштування зазнають поважних пошкоджень. На загал зберігаються мости, бо їхня конструкція обчислена на витри- мання тягару. Якщо йде про діяння тепла чи то нагрітого повіт- ря чи теж просто атомового теплового випромінювання, то воно є короткотривале, але нищівне. Очі людських жертв на загал не зазнавали пошкоджень, бо момент діяння теплових променів був такий короткий, що "не мав часу" на перепалення повік. Однак напруга того тепла була така велика, що стоплювала гладкі гра- нітні поверхні, а цементові долівки покривались чимсь на зра- зок міхурців. До найбільш несподіваних наслідків діяння тепло-

вех хвиль належать людські "тіні" неначе сфотографовані на асфальтовій поверхні вулиць. Людське тіло задержувало теплові проміння, відбивавчи свій власний зарис на поверхні вулиць чи отіни. До інших особливих променів діяння атомового тепла слід зачислити запалювання фарбованих узорів на зіничих одягах й виникаючи з цього попалення тіла. Це свідчення нечувано короткотривалого моменту удару теплових хвиль, так що в цьому випадку запалювались вразливіші частини одягу і не встиг загорітись весь одяг. Ці теплові хвилі чи нагіте на момент повітря запалювали вразливі матеріали навіть всередині вогнетривких будинків. Траплялись такі несамовиті випадки, що будинки, в яких вікна чи віконниці були випадково закриті, не допустили до вибуху пожежі у середині, хоч подув вибуху їх цілковито розстроив. Звідци виникає, що хвилі тепла, які біжать з швидкістю світла, випереджували подув, що біжить зі швидкістю голосу.

Проміння "гама".

В часі вибуху атомової бомби люди гинули чи то від подуву під румовищами будинків, чи спалювані цілковито або частинно тепловими хвилями, чи рбивані промінними хвилями коротких світла. Ці останні хвилі ще не досліджені як слід й зараз називають їх проміннями "гама". Наслідок діяння їх на людське тіло подібний, хоч ще сильніший, від надмірного діяння проміння Рентгена. Ці промені "гама" проникали безболісно шкіру, доходили до хребта і знищували його функції відтворення різних тілець крові, зокрема білих тілець. В наслідок цього жертви бомби скоро вмирали від анемії, кровотечі, різних інфекцій клітин, які в звичайних умовах поборюються білими кров'яними тільцями. До цього долучувалось випадання волосся й поразення у жінок. Одним з другорядних проявів діяння променів "гама" є зменшена репродукційна здатність мужчин. Охорону проти діяння теплових хвиль, проти попарення давали часом тканини білля й одягу, крашу охорону давали різні стіни, навіть дерев'яні, коли сами не запалювались. Залізобетонні стіни давали частинну охорону проти променів "гама". Немає сумніву, що чинники, відповідальні за оборону й охорону цивільної людности в багатьох краях вже працюють над виведенням практичних висновків з "досвідів" в Гіросімі та Нагасакі. І так смертельні перегони між засобами знищення й засобами оборони перед ними тривають далі.

=====

Три річі, що ними треба володіти: ХАРАКТЕР, ЯСНИК, ПОВЕДІНКА.

Три річі, що їх треба оцінювати: ЗГІДЛИВІСТЬ, ДОБРОТА І ДОБРИЙ
ГЛУБОК.

Три річі, що їх треба боронити: ЧЕСТЬ, ВІТЧИЗНА І ПРИЯТІЛЬ.

Три річі, що їх треба наслідувати: ПРАЦІ, ТОЧНІСТЬ І ВІРНОСТЬ.

/ З старої мудрості /.

Цицільність у підстеріганні відповідних обставин, такт і відвага в охопленні нагоди, сила й витривалість — ось військові чесноти, що ведуть до побіди.

Австин ПЕЛІС.

Ц. І. К. А. В. О. , Щ. О. ...

== Нова Зеландія не мала зовсім тварин до часу довозу їх туди європейцями. Були там лише птиці.

== Австралія має цілком підмінний тваринний і рослинний світ від усіх інших материків. В Австралії майже всі тварини сумчасті.

== В Південній Америці живе звір Пумо з породи кошачих. Він є сильніший за тигра, вбиває ягуара, але дуже дивний в поведженні з людиною, на яку ніколи не нападає. Вчені ще не вияснили причини симпатії цього звіра до людини. Чи це є запах тіла, колір очей чи щось інше.

== На Кавказі росте рослина, що своїм листям ловить і знищує комах.

== Якби не було мікробів, то не розкладались би трупи і вони лежали б величезними горами на земній поверхні.

== Коли б сонце своїм промінням не знищувало мікробів, то протягом одного року вся земна куля разом з океанами була б покрита шаром мікробів завтовшки в один метр.

== Серце людини за один день проганяє через свої камери 11520 літрів крові; воно працює без зупинки протягом всього життя людини, розганяючи кров по тілу. Загальна довжина малесеньких судин людського тіла /капілярів/, по яких проходить кров, дорівнює шляху біля 2550 кілометрів.

== Людина пересічно за рік споживає: 230 літрів води, 135 літрів молока, 100 кілограмів картоплі, 36 кілограмів м'яса, 100 кілограмів овочів, 231 кілограм городини, 25,5 кілограма цукру, 2,5 кілограма соли, 4,5 кілограма сиру, 20 кілограмів жиру, 200 кілограмів різних круп, хліба, мук, отже разом більше як 1000 кілограмів /1 тону/ продуктів.

== Людина виділяє через шкіру щодня більше як півлітра води.

== В 1,5 кілограмі м'яса міститься один літр води, в 1,25 кілограма картоплі також один літр води. Отже тварини і рослини у більшій частині своїй складаються з води, ніж з твердих речовин.

== Сонце в 1.280.000 разів більше за землю, зірка Арктур в 3.000 разів більша за сонце, а у величезній зоряній туманності є сонце КАНОПУС, яке в мільон разів більше ніж наше сонце.

ЧИ ЗНАЄТЕ ВИ СВОЮ РІДНУ ЛІТЕРАТУРУ?

В 1 д п о в 1 д 1

на питання, що вміщені в ч.2 журналу "Через терни"

1. П. Куліш /"Заповіт"/.
2. Борис Грінченко /"Землякам"/
3. Леся Українка / "На руїнах" /.
4. "——"——"——" /"Досвітні вогні"/.
5. "——"——"——" /"На руїнах"/.
6. О. Олесь /"Ранок"/.
7. Григорій Чупринка.
8. Тарас Шевченко /"Суботів"/.
9. Павло Граб/овський/.
10. Іван Франко / з прологу до "Мойсея" /.

_____ "O" _____

Розбрат, внутрішня ворожнеча — це одна з найжахливіших наших хвороб. Це те тяжке зло, яке привело нас до втрати нашої державності: перший раз — за часів князівських, за часів Київської Русі; вдруге — за козацьких часів після Великої Козацької революції 1648 р.; втретє за часів Великої української національної й соціальної революції 1917 р., за часів Української Народньої Республіки.

Розбрат і зрада поміж давніми нашими Київськими князями, що пошматували Україну на дрібні кланті-уділи і цим підрізали її міць, дали змогу диким кочовикам-татарам накласти на наш народ тяжке ярмо неволі на кілька століть...

Розбрат і зрада серед провідної козацької верстви / згадаймо образи хоча б Яреми Вишневецького, Сави Чалого тощо / привели до зміцнення в нашій країні влади й сваволі польських панів.

Розбрат 1 зрада всіляких Бржовецьких, Кочубеїв, масл, за крилатим іронічним виразом цариці Катерини 2, "самоотвержонних малоросов", усіх отих, мовляв Шевченко, "землячків з пиновими гудзиками", усяких там Піжнів, Савенків, а за наших часів Шупаків, Колесників, Панасів Любченків тощо привели наш народ до кількасотлітнього московського закріпачення та винищення.

Одно слово розбрат, ворожнеча і зрада серед своїх це є те, що не давало нам протягом всієї нашої історії міцно стати на ноги, і, навпаки, це є те, що давало нашим ворогам змогу поборювати нас поодинокі і тримати Україну в ланцюгах та рабстві. Вороги бо наші прекрасно розуміли, що коли дати українцям змогу об'єднатися в єдину велику сім'ю від Кубані до Карпат, то тоді годі

"Через Терни" видає Клуб Української Молоді в Ганновері,
 Мьокерінштр. 26. Редагує колеґія.